

N Á B O Ž E N S T V O A S Ú Č A S N O S Ť

N a S

4/1985

O B S A H

Podvihňime záclonu slovenskej histórie	2
Ekumenizmus - poslanie slovenského národa	12
Taizé	15
Návšteva v Taizé	17
Nezabiješ	20
Dokumenty II. Vatikánskeho koncilu	22
Slovenskí katolícki biskupi	23
Šaštín 1985	25
Advent	28
Aktuality z domova	29

PODVIHNIEME ZÁCLONU SLOVENSKEJ HISTÓRIE 1

Uvedomiť si identitu

V našich dňoch je už veľmi rozvetvená slovenská historiografia najmä vďaka Historickému ústavu Slovenskej akadémie vied. Veľmi mnohá udalostí zo slovenských dejín sa objavilo, veľa problémov vyriešilo. Ale našťastie mnohými úsekmi našich dejín, najmä tých najstarších akoby visela nejaká záclona, alebo hmla, v ktorej je veľmi ťažko sa orientovať. Neide tu natolko o nedostatok prameňov, ako skôr o ich interpretáciu. Naši slovenskí historici niekedy priveľmi podliehajú vplyvu cudzích, najmä českých a maďarských historikov. Sú to mnoho ráz slávne vedecké kapacity, ale na naše veci pozerajú zo svojho národnostného hľadiska. Stáva sa im, že zostavia nejaké hypotézy, ba niekedy aj fikcie, ktoré neobstoja, keď ich zblížiša konfrontujeme s faktami, ktoré vystupujú pred nami, ak pozeráme na ne pri zachovaní svojej identity a podľa toho si robíme na ne náhľad. Netreba sa nám teda "dať vyhodiť z koňa". Podľa Štúra slovenský národ "sme jeden celok, jedna osobitosť, jedna osobnosť, každej ale osobnosti najväčšou povinnosťou je povedomou sa stať, seba pocítiť a seba poznať, inakšie nezastane si hore koncom, ale sa len krčiť, povalovať a seba samú pohadzovať bude" 1/. V tomto zmysle chcem poukázať na niektoré udalosti našich najstarších dejín s prihliadnutím na pramene a prvky našej slovenskej identity.

Dedičstvo po Keltoch

Prvým politickým útvarom na Slovensku podľa historických prameňov je ríša Keltská. Okolo roku 350 pred Kristom Kelti alebo Galovia prechádzajú zo svojich pôvodných sídel z Francúzska a Švajčiarska do Podunajska a postupne sa tu udomácňujú. Zakladajú ríšu okolo Dunaja. Jej hlavné mesto bolo asi Bratislava, lebo tam sa našlo niekoľko pokladov keltských peňazí, ktoré boli razené na Slovensku, podľa všetkého v Bratislave. Majú aj latinskými písmenami vyryté mená keltských kráľov : Biatec, Nonnos, Devil, Busu, Jantumarus, Fariarix, Cobrovomarus, Coisa, Ainorix, Bussumarus, Covicomarus, Evciorix, Titto, Fabiarix, Evcivrix, Bussusmarus, Sonnon, Covnos, Lavvmarus, Cobisovomarus. 2/. Takéto mince sa nachádzajú najviac v Bratislave, po juhozápadnom Slovensku, ale aj na Orave, na Spiši, v Zemplíne, v Liptove, v okolí Banskej Štiavnice, Žiliny, Banskej Bystrice a v Turci. Tuá sa stretávame s koncovkou "marus" = "veľký", ktorá prešla do kvádskych a slovenských mien /Miromir, Mojmir, Vladimír atď/. Iné, hodne výraznejšie dedičstvo po Keltoch je bohatá toponymika po celom Slovensku. Rieky: Dunaj, po bretonsky "doun = hlboký", Morava, po walesky "morwyn = dievča", takže Morava je keltský názov a miesto pri jej sútoku s Dunajom má názov slovenský "Devín". Nitra, po írsky "nathir", po walesky "neidr = had", hadovito sa vinúca rieka. Torysa, po írsky "dorus = dvere, brána". /blízko nej je Branisko a Antiqua porta do Vislanska/. Hornád, po kornwalsky "horn" = železo. /Železné ložiská v Rudňanoch/. Mestá: Komárno, po írsky "commar" = sútok riek. Letanovce ; po írsky "lethan" = široký, názov pre veľké mesto, ako v Gálii Letanobriga ; na Kláštorisku bolo keltské oppidum. V blízkosti je Čingov, kde bola asi vojenská posádka, po írsky "cing" = vojak. Chotár Spišskej Novej Vsi od Smižian oddeľuje potok Derfín, po walesky "terfyn", po latinsky "terminus" = koniec, hranica.

Forbasy, po írsky "forbas" = obsadenie, Maldúr, = Podhorany, kniežacia pevnosť, /v blízkosti je Krigovský vrch s bohatými archeologickými nálezmi. Malatiná - vyvýšené kniežacie sídlo - v blízkosti Liptovského Starohradu. Salatin posledný vrch Tatier - po keltsky vyvýšená páta veľkého kolosa Tatier/. Sú aj lexikálne reziduá z keltskej reči v slovenčine. Župan, špán, pán, po keltsky "aspena" = prisaha sa ; "mord" = vražda. Sem patrí aj názov hraničiacich vrchov po celom Slovensku - Magura, po walesky "magwyr" = stena 3/. Tiež aj názov Izra a slovo jazero /Isere vo Francúzsku/ a Orava pri Západných Tatrách, ako rieka Arve pri západných Alpách, tečúca z Mont Blancu cez Chamonix do Rhône pri Ženeve.

Okolo roku 48 pred Kristom dácky kráľ Burevista porazil keltského kráľa Kritasira a vyvrátil podunajskú ríšu Keltov. Aj Slovensko na kratší čas ovládli Dáci.

Kvádi - predkovia Slovákov

V rokoch 16 - 9 pred Kristom Rimania posunuli hranice svojej ríše až na Dunaj, zriadili novú provinciu Panóniu a hraničili skoro štyristo rokov s územím Slovenska. Okolo roku 10 po Kristovi prichádza od severozápadu na Slovensko kmeň Kvádov, ktorý sa tu postupne usadzuje a podmaňuje miestne obyvateľstvo ilýrske Osov v Poiplí a Keltských Kotínov v stredoslovenskom Rudohorí. Z Nemecka ich priviedol vodca Tudrus. Tu sme pri kolíske slovenského národa. Kvádov síce volali Rimania Germani, ale neboli to Germáni ako Nemci a Anglosasi, lež obyvatelia antickej Germánie, ohraňenej Baltom, Rýnom, Dunajom a Vislou, pravlastou Slovanov. Do polabského Nemecka Nemci sa dostali až v XII. storočí, po čiastočnom vyhubení Slovanov.

Kvádi patrili k veľkému národu Suévov. Rimania takto skomolili názov Slávov. Slovo pochádza od koreňa "slyt", česky "slouti" = volať sa, byť slávnym. Pochádzali od Semnonov, ktorí sídlili na strednom Polabí. Podľa Tacita Semnoni sa pokladali "za najstarších a najvznešenejších zo Svébov" 4/, ba "pokladajú sa za hlavu Svébov". Kvádi mali sídla pri hárckom pohorí. Do dejín prichádzajú roku 58 pred Kristom, keď pod vedením Ariovista /Jarozvest/ vyšli zo svojich sídel a v spojení s blízko príbuzným kmeňom Markomanov a s inými kmeňmi zaútočili na Uzipiov, Tenktarov a na svojich západných susedov Ubiov, prekročili Rýn a ohrozovali Gáliu. Ale tam narazili na výbor-ného stratéga Júlia Caesara, ktorý ich s veľkými stratami odrazil za Rýn. Roku 55 podnikol Caesar výpravu do ich územia pri hárckom pohorí, ale ich nemohol pokoriť. Roku 53 a 51 poslali pomoc Treverom proti Rimanom. Po Caesarovi bojoval proti nim roku 38 a 19 pred Kristom Vipsanius Agrippa. Cisár Augustus poslal proti nim a ostatným kmeňom, ktoré boli s Kvádmi spojené, svojho nevlastného syna Tiberiovoho brata Druza, ktorý v rokoch 12 - 9 bojoval s nimi, až ich porazil.

Keď videli Kvádi a Markomani, že nie je výhľad na preniknutie do Gálie, začali prenikať na východ. Markomani sa usadili v Čechách, kde ich vodca Marobud založil veľkú ríšu, pripojac severnejšie kmene. Kvádi prenikli na Moravu a na Slovensko, pod vedením kráľa Tudra vstúpili do služieb Rimanov. Roku 20 Druzus, syn Tiberiov urobil s nimi zmluvu. Zriadil z Kvádov, ako rímskych chránencov a federátov prvý klientsky štát za Dunajom. Dosadil im za kráľa Vannia, ktorému pridal družiny vojakov markomanských kráľov Marobuda a Katvadu. Spomínajú sa aj hranice a ráz krajiny. Je to kraj medzi Karpátmi /contiguum iugum montium/ a Dunajom /Ister/, medzi Moravou /Marus/ a Tisou /Pathissus, Cusus/, respektíve Torysou /Duria/, lebo za ňou na východ našli Kvádi svojich súkmeňovcov Burlov. Je to kraj vrchovatý /montes et saltus/, zatiaľ čo dolnú zem medzi Dunajom a Tisou /campos et plana/ obývali ich spojenci Jazygovia

pôvodu sarmatského. Kvádi si podmanili miestne obyvateľstvo, ktoré zostalo na Slovensku. Ilýrsky Osovia im dovali obilie a keltskí Kotini železo na zbrane.

Kvádi mali od roku 20 do 375 stále styky s Rimanmi, s ktorými susedili na Dunaji, tak ako ich príbuzní Burovia na východnom Slovensku na Tise sa stýkali s dáckymi Rimanmi v rokoch 100 - 276. Kvádi na Spiši - Transiugitani mali zase styky s Jazygmi medzi Dunajom a Tisou. Dlhé styky Kvádov s Rimanmi boli priateľské, ale zväčša i nepriateľské. Preto Rimania udržiavali oproti nim silnú vojenskú hranicu s trocha légiami /Carnuntum - Petronell, Brigetio - Ó-Szőny a Aquincum - Budín/.^{6/} Kvádi ako federáti Rimanov vybojovali proti Cremone cisárstvo pre Vespaziana roku 69. Ale tento pomer sa čoskoro zakalil a vyústil v krvavé vojny. Najkrutejšie boli za cisára Marka Aurélia /161-180/. Do nich bolo zatiahnuté celé územie medzi Dunajom a Karpatmi. V tom čase rímske vojsko v počte 20000 vojakov obsadilo územie Kvádov, ale uzavrelo najmä výpadové cesty. Boli to najmä priesmyky pri Senici /Čáčov/, v Trenčíne /855 vojakov/, pri Púchove, pri Čadci, ale aj v Liptove /Likava/ ale snáď aj na Spiši a na Dukle /Diokleia/. Cieľom tohto obsadenia hranice kvádskeho kráľovstva bolo zamedziť a prekaziť vystavovanie Kvádov do ich pôvodnej vlasti k Semnonom, ktorí bývali v Polabí.^{7/} Z týchto markomanských vojen, ktoré sa odohrávali zväčša na Slovensku, ostal cenný pamätník - stĺp Marka Aurélia na Piazza Colonna v Ríme, ktorý mu dal postaviť jeho syn cisár Commodus. Je na ňom špiralovito ako vo filme 116 výjavov z udalostí na Slovensku. XVI. scéna vyobrazuje zázrak, kde kresťanskí vojaci vyprosili dážď na záchranu rímskej armády. Udalosť spomínajú súčasní pohanskí /Cassius Dio/ a kresťanskí /Tertulián, sv. Apolinár z Hierapoli/ a neskorší antickí spisovatelia a historici /Xifilinus, Orosius/. Pobyt rímskeho vojska na Slovensku a najmä pobyt 50000 rímskych zajatcov na našom území muselo nechať nejaké kultúrne a náboženské stopy. Počiatky kresťanstva vidí u nás Tertulián a Origenes. Nestor, ruský letopisec ich dáva do apoštolských čias. Isté stopy včasného kresťanstva vidno na Spišskej Kapituli. Prenikaniu kresťanstva na Slovensko prekážal arianizmus a neskôr hunské a najmä avarské vpády. Stredisko tohto kvádskeho kráľovstva bolo v Nitre. To vidno zo smeru výpravy cisára Constantia II. roku 357 proti kvádskemu kráľovi Viduárovi.^{9/}

Akej etnickej skupine patrili Kvádi ? Boli to Slovania, teda predkovia Slovákov, alebo Germani ako Nemci, Góti alebo Anglosasi ? Proti slovanskej príslušnosti udávajú všeobecne historici, že Rimania ich volali Germánmi. Niederle dôvodí za ich germánskosť, že "z domáceho jména Slované nemohl v době Kristově vzniknout tvar Slavi, nadtož pak Suevu nebo Suebi".^{10/} Tieto námietky možno ľahko vyvrátiť. Germania je rímsky čiže latinský názov pre krajinu medzi Rýnom, Baltom, Vyslou a Dunajom, ktorý sa niekedy zamieňa aj názvom Suebia. Germanus = rodný brat, čím asi chceli naznačiť zvlášť vyvinutý rodinný cit, ako je to u Slovanov. Baltické more volá sa morom suévskym, Do tejto Germánie Germáni v dnešnom slova zmysle prichádzali zo Škandinávie a Nemci v ôsmom storočí tam našli Slovanov a poľmanili si ich a z čiatky vyhubili. V námietke Niederleho treba vyzdvihnúť, že nie od Slovanov sa mohlo postupovať k Slávom, ale naopak od Sláva k Slovenom, lebo Slovania pripájali k názvu národa príponu - in: Obor /Avar/-Obrín, Nemec - Nemčín, Uhor - Uhrín, Rus - Rusín, a tak aj Sláv - Slavin, po grécky Sclavinos, z čoho potom Sloven, Slovan. Teda pôvodné ich meno bolo Slavus, staršou vyslovnosťou Suavus. Takto sa Kvádi menujú v V. a v VI. storočí v latinských prameňoch. Jordán Slovanov v Rusku spomína pod menom Suavu. Uvádza to sám Niederle bez poznámky.^{11/} O údají "Suevi non sunt natí sed seminanti" Niederle tvrdí, že "je omylom napísal anonymný geograf Bavorský v IX. stoločí tam, kde je reč vskutku o Slovanoch".^{10/} Český historik Šembera, poľský Ketrzyński a slovenský Sasínek považujú Kvádov - Svébov za Slovanov.

Za vážnejšiu námietku v tejto veci pokladám údaje, kde sa svébski Kvádi spomínajú spolu s Alamanmi, ktorí boli vlastne Nemci, alebo sa s nimi aj stotožňujú. Tak Kasiodor hovorí k roku 470: "Thiodimer /ostrogótsky kráľ/... emenso Danubio Suavis improvisus apparuit ... et tam Suavorum gente quam etiam Alamannorum ... devicit et pene subegit." 12/ Gregorius Tourský k roku 406 píše: "Vandalos secuti Suevi id est Alamanni, Galliam adprehendunt". 13/ Ale v oboch prípadoch je asi reč o Alánoch, ktorí sa presťahovali s čiastkou Kvádov zo Spiša do Španielska. 14/ Tiež bude treba vysvetliť, prečo Švábi v Švábsku sú ojazstní Nemci, ako zo Svévov, Suavov, teda Slávov prešlo meno na skutočných Nemcov. Je možné, že Slovania tam boli pôvodní obyvatelia, dali názov kraju Švábsko a že Nemci, ktorí tam neskôr prišli prevzali meno kraja a od neho začali ich aj volať Švábmi.

Je príznačné, že na keltskú toponymiku nadväzuje hneď toponymika slovanská. Keby Kvádi boli Germáni v dnešnom slova zmysle, musela by byť na Slovensku germánska toponymika ešte bohatšia ako keltská, pretože oni tu boli dlhšie a neskoršie ako Kelti.

Že Kvádi, ktorí mali bohaté styky s Rimanmi, sú predkovia Slovákov, to môžeme uzatvárať i z toho, že ži dna slovenská reč nemá tolko starých latinizmov ako slovenská. A môžeme povedať, že niektoré tieto latinizmy prešli zo slovenčiny do iných slovanských jazykov, najviac do češtiny, poľštiny a do ruských jazykov. Za staré slovenské slová prevzaté v staroveku pri spoločnom živote Kvádov - Suévov s Rimanmi považujem: basiare - bozkať, dormire - driať, crepis - krpec, sextarius - šechtár, murus - múr, Maurus - murín, Rosalia - Rusadlá, habitus - háby, calamitas - galamuta, balamuta, canistra - tanistra, probare - probovať, desperatio, besperácia, balnea - baňa/ že to vzniklo na Slovensku, dôkazom je starý názov Banskej Štiavnice - Baňa, ako baňa par excellence/. Sú potom slová, ktoré od predkov Slovákov mohli prejsť k Čechom a Poliakom: castellum - kostol, arare - orat, caballus - kožyla, /slovenská paripa pochádza z gréckeho parhipos/, casula - košela, cremans - kremeň, vinum - víno, asellus - osol, calendae - koľada, collatio, genna - huňa, altare - oltár.

Meno Kvád vysvetľuje zo starogermančiny kvaad - zlý, pre ich bojovnosť. I v tom prednosť slovanskému pôvodu. Latinské "qu" prechádzalo v "č", quinque - cinque tak ako slovanské "k" pred mäkkými samohláskami sa menilo na "č". Slovo Kvád zdá sa byť totožné so slovanským slovom čado = dieťa. A tak ako antický svet Suévov nazýval Kvádmi, o 500 rokov Rastislav v posolstve Michalovi III. hovorí: "My Slovene prosta čač - My Sloveni, prostá detva, prostý ľud". 15/ Tu sa dáva teda rovnica Kvádi = Slovene. Na Kvádov upomína akiekoľvek názov obce Čáčov, kde sa našli v kopávky z tej doby, keď žili tu Kvádi a tiež Čadca, Kvačany a snáď Kendice.

Z rímskej doby sú aj grécke názvy Dukla - Diokleia, Likava/likos = vlk blízky Vlkolíneč/, ako som to už spomenul. Dvadsaťtisícova rímska armáda bola totiž umiestnená v ohradených a opevnených miestach na severe a západe krajiny, aby zavreli výpádové cesty. V týchto staniciach mali podľa Cassia Dia aj "kúpele aj v hojnosti všetky životné potreby". 7/ A naopak v rímskej dobe nachádzame nielen nad Dunajom slovanské názvy, ako je Granua - Hron, ale aj v rímskej Dácii Solotna - Zlatná, statio Tsiernensis, kde je teraz rieka Čierna, a v Panónii Pelso - Balaton, civitas Pistrensis, fluvius Bustricius /v Dácii/. Tieto názvy tam zanesli presťahovaní Kvádi - Suévi a tak Slovania. Hostinu na Atilovom pohrebe roku 453 volajú "strava". 16/ Priscus vyslanec východného cisára Teodózia II. roku 448 u Atilu dostával miesto vína nápoj "medos". 17/

U Kvádov vidíme tiež dva zvyky, ktoré mali aj starí Slováci. Prvý je, že mali ako donečávn Hronci istú časť tela odhalenú aj pri chladnejšom počasí. Druhým zvykom, pripomínajúcim starých Slovákov, donečávn ešte Letvančov, bolo, že si chlapi zaplietali vlasy do vrkočov. To bolo odznakom kmeňa Suébov. Nerobili to z nejakej márnomyseľnosti, ale preto, aby vyzerali vyššími

v očiach nepriateľov.^{18/} Tento ich účes a kroj tak sa zapáčil cisárovi Caracallovi /211 - 217/, ktorý mal zo Suévov telesnú stráž, že sa i on odieval a časal podľa ich módy.^{7/}

Tieto údaje, myslím, dostatočne prevedčujú čitateľa, že predkami Slovákov boli Kvádi, a že teda históriu slovenského národa treba posunúť hodne ďalej do minulosti.

Samova ríša na Slovensku

V rokoch 400 - 800 spustila sa akoby nejaká záclona na udalosti na Slovensku a v Strednej Európe vôbec. Je to doba stahovania národov a doba avarského panstva v Podunají. Dramatická bola rozlúčka slovenských Kvádov s Rimanmi roku 375, 17. decembra. Rimania považovali Slovensko už skoro za svoje územie. Preto stavali ochranné tábory už na tomto území. Od Brigetia bol postavený most na druhý breh. Kvádi pred cisárom Valentiniánom I. ostro protestovali, čo cisára rozčúľilo tak, že dostal porážku a zomrel. Rimania most v Brigetiu /pri Komárne/ strhli a prestali sa zaujímať o slovenské územie. A tak padla záclona na ďalšie udalosti v našej krajine. No predsa, čo aj mlhavo, môžeme postupne sledovať osudy Kvádov, Suévov, Suavov a ich "metamorfózu" na Slovenov. Na konci roku 405 Radagais viedol Suévov a iné kmene do Itálie a ohrozoval Rím. Stilichon, minister Honorio cisára, ktorý pochádzal z Vandalov, čo boli usadení v Potisí, ho porazil 23. augusta vo Fiesole pri Florencii. Vandali v Potisí a Aláni ohrození ázijskými kočovníkmi Hunmi a čiastka Kvádov zo Spiša povzbudení Stilichonom, že Španielsko je v tomto čase skoro bez vojska, pustili sa na ! "daleký západ", 31. decembra prekročili Rýn a obsadili Španielsko, ktoré si rozdelili. Podľa zmluvy z roku 411 spišskí Suévi založili si kráľovstvo v hornatom severozápadnom Španielsku a severnom Portugalsku a stali sa federátmi Rimanov, ako Vandali v strednom a južnom Španielsku. Svoju samostatnosť si títo Suávi udržali až do roku 585, keď ich kraj zaujali Vizigoti.

Ostatní Kvádi na Slovensku okolo roku 410 dostali sa pod nadvládu Hunov, ktorí za cisára Honorio /395-410/ zmocnili sa aj Panónie. Hlavné mesto mali niekde v Potisí, kam ich priviedol voľca Balamber. Roku 434 nastúpil na čelo hunského zväzu Atila. Ako som uviedol, na jeho dvore sa rozprávalo tak ako hovorili Kvádi, Suévi, ktorí sa už uvádzajú ako Suavi a neskoršie Sloveni. Prechod od jedných /Kvádov a Suévov k druhým /Slovenom/ je zrejmý, lebo kde bola Tsierna - Čierna, Solotna - Zlatná, medos a strava, tam museli byť už aj Sloveni.

Roku 454 Kvádi v spojení s Gepidmi striasli zo seba hunskú porobu a hrali ďalej dôležitú úlohu v spojení s Herulmi, Rugiami, Skirmi a Sarmatami. Suévsky kráľ Hunimundus, ktorý viedol túto koalíciu proti Ostrogotom, čo sa usadili roku 467 v Panónii, bol porazený roku 469 na rieke Bolii od Thiudimera, ostrogotskeho kráľa. Roku 470 Thiudimer prešiel cez zamrznutý Dunaj na slovenské územie a Suavov si skoro podmanil. Roku 471 Ostrogoti odišli z Panónie do Talianska.

Keďže Suévi, Suavi zúčastnili sa s Atilom na jeho výprave v bitke na Katalánskych poliach roku 451 a z jeho polmiliónovej armády hodne bolo zajatých, vtedy tam mohlo meno Suav, Sláv dať vznik slovu "esclave = otrok".

Zo slovenských Suévov pochádzal aj vodca rímskeho vojska Ricimer, ktorý odstránil cisára Avita roku 456, Majoriána cisára roku 461 a Anthémia roku 472. Ba sám bol rímskym cisárom v rokoch 465-467, za Severom III. /461 - 465/, ktorého on tiež dosadil. Čoskoro - 4. septembra 476 Odoaker zosadil posledného rímskeho cisára na Západe Romula Augustula. Bol to koniec rímskej ríše ako takej, čiže v Ríme. Sv. Jeroným o štvrtom zvierati zo VII. hlavy Danielovej, ktoré predstavovalo rímsku ríšu a malo desať rohov, tvrdí že tieto rohy predstavujú desať národov, ktoré mali vyvrátiť rímsku ríšu. Exogéta VIII. storočia ich vypočítava : Persae, Saracendi, Vandali, Gothi, Longobardi, Burgundiones, Franci, Hunni, Alani et Suevi.^{20/}

Po páde rímskej ríše na západe Odoaker sa stal kráľom Itálie a krajov od nej na sever až k Dunaju. V Panónii vládli Ostrogóti. Ich kráľ Teodorik Veľký /493-526/ porazil Odoakra r. 493. Medzi rokmi 493-510 Langobardi prešli do Panónie a do Potisia, kde porazili zvyšky Hunov. Longobardský kráľ Vakko /510-540/ premohol Suavov čiže Kvádov /V tejto dobe sa volajú Suavmi/ a obsadili Slovensko. Bolo to okolo roku 528, keď sa Longobardi dostali do Panónie. Okolo roku 563 Avari zaujali Panóniu a roku 568 Alboin langobardský kráľ odviezol Longobardov do Itálie a skoro celú zaujal. Hlavným mestom tejto "Lombardie" stala sa Pávia. Medzi pomocnými zbermi, ktoré pomáhali Alboinovi dobyť severné Taliansko, spomínajú sa i Suavi. Je to posledná zmienka o Kvádoch pod týmto menom. Preto niektorí historici ako Dobiáš považujú to za "snad posledný zbytky niekdajších Kvádu."^{21/} Odtiaľ sa vyskylujú mená Slavi, Sclavi /epentetické "k" bežné v gréckej reči/, Sclaveni, Sclavini. No ešte v IX. storočí aj Suevi. Svorník, ktorý spája Suévov so Slovenmi treba položiť teda k roku 568, keď prichádzajú do Panónie Avari. Spisovatelia ako Jornandes nehovorí o nejakom prisťahovaní Vinidov, Slovanov, ani Fredegar, ale hovoria o nich v súvisi s opisovaním Avarov, ako o kmeni vo svojom kraji oddávna žijúcom. Boli síce podrobení Avarmi, ale okolo roku 623 začali sa búriť i proti Avarom i proti Frankom pod vedením Sama. Keď Avari ešte roku 579 chceli zo Sirmia podniknúť výpravu proti Slovanom za Dunajom, to znamená, že títo tam už museli byť dávno pred Avarmi usadení.

Keď som v úvode spomenul, že cudzí historici pozerajú na našu históriu zo svojho národnostného hľadiska a vytvárajú hypotézy, ba fikcie, ktoré neobstoja, mnohí historici sa možno usmiali nad týmto mojím tvrdením. Ale, keď berieme do zreteľa historickú zprávu v konformtácii s archeologickými vykopávkami, príde k prekvapujúcim výsledkom. V tomto smere už idú niektorí slovenskí historici. Zaujímavá je z tohto hľadiska štúdia Matúša Kučeru "Veľká Morava a začiatky našich národných dejín". /Historický časopis 1985/2. /Keďže článok v mnohých miestach vyjadruje konkrétne túto mnou nadhodenú myšlienku, preberám niektoré jeho tvrdenia z jeho práce doslovne.

"Vedecky sa pociťuje potreba novej kritickéj analýzy najstarších písomných prameňov o Slovanoch v Podunajsku opretú o nové poznatky archeológie... Nové pozorovania archeológie pripievajú i k novým interpretáciám kusých prameňov a objektivizujú ich vypovedaciu schopnosť pre vedecké závery. Na tomto mieste by som rád upozornil aspoň na dve miesta z diela byzantského historika Prokopia ... Prvá udalosť sa vzťahuje na rok 512 a rozpráva o tom, ako sa germanskí Herulovia po zložitom vývoji rozdelili, pričom časť sa dala pod ochranu Byzantskej ríše, no časť sa vydala na sever a skončila kdeśi v Dánsku... Pritom túto cestu pod vodcovstvom svojich kmeňových náčelníkov absolvovali bez problémov, napriek tomu, že išli "naprieč cez všetky kmene Slovienov"... Nech už príjme ktorúkoľvek trasu odchodu Herulov, chtiac-nechtiac vždy museli prechádzať územím

dnešného Slovenska, na ktorom im voľný priechod nechávali. Prokopiom spomínaní Slovania. Takto historická Prokopiova písomná správa, konfrontovaná s novým archeologickým poznaním, dáva pevnú historickú správu o prítomnosti Slovanov na Slovensku ... /Prokopios/zaznamenal aj iné poznámky o Slovanoch, ktorí sídlili na území Moravy a Slovenska. Ide tu o udalosti spojené s dejinami Longobardov, ktorí si vytvorili mocenské centrum v Panónii... udalosti, ktoré sa odohrávali medzi pretendentom na longobardský trón Hildigisom a kráľom Wachom, resp. jeho synom Waldarom ... Keď Hildigisovi, ako jednému z legitímnych synov Riusulfa, hrozilo nebezpečenstvo od uzurpátora trónu, ušiel k Slovanom ... Vzniká otázka, kde takýchto Slovanov v prvej polovici 6. storočia /k roku 549/ možno hľadať. P.J.Šafárik sa domnieval, že tu môže ísť o Slovanov "bulharských". Aj L. Niederle sa domnieval, že išlo o južných Slovanov. Novšie bádanie, opreté o komplexné poznanie, však ukazuje, že tu skutočne môže ísť len o Slovanov z oblasti stredného Dunaja, najpravdepodobnejšie o Slovanov moravských a slovenských ... Oprávnené tu vzniká otázka, či táto skupina Slovanov, ktorá už stavia do armády nielen starý typ slovanskej domobrany, ale skupinu vybraných bojovníkov, nie je identická so slovanským obyvateľstvom neskoršej Samovej ríše ... Doterajšia historiografia o lokalizácii Samovej ríše vyznávala vlastne dve základné teórie: korutánsku a českú. Najmä českej teórii, vďaka silnej a vážnej skupine vedcov sa dostával primeraný priestor ...

Česká teória o lokalizovaní Samovej ríše dostala také vedecké trhliny, ktoré sa už nedajú nijako ani zaplášť, ani zreparovať ... Slovenská archeológia v predmestí Bratislavskej brány, na prechodoch - brodoch - cez Dunaj, na dolnom toku Váhu, Nitry, Hrona a Ipla odkryla veľké, dovtedy neznáme pohrebiská ... sídliskový komplex, ktorý bolo možné položiť do obdobia Samovej ríše... Najmä pozoruhodná koncentrácia obyvateľstva v priestore Devínskej brány i vlastnej Bratislavy ukazuje, že hlavný strategický bod na strednom Dunaji bol pevne obsadený týmto kmeňovým zoskupením." Týmto kronikou Fredegarova o Samovi a o hrade Vogastisburgu, správy Prokopia, Menandra, Teofylakta a iných spisovateľov dostávajú sa do nového svetla a prinášajú hodne podrobností o živote slovanského obyvateľstva na Slovensku.

NITRA HLAVNÉ MESTO VEĽKOMORAVSKEJ RÍŠE

Také niečo, čo sa urobilo v prípade Samovej ríše, treba ešte urobiť v prípade Ríše veľkomoravskej. Ako za rímskej doby názov "germánsky" prisúdil etnicitu Kvádov Nemcom, tak názov "moravský" prenáša vec eminentne slovenskú do sféry českej.

Na Morave boli v deviatom storočí veľké strediská ako Mikulčice, Staré Mesto, Sady, ale ústredné centrum Veľkomoravskej ríše bolo v Nitre. Moravské strediská sú aj tak v slovenskom etnickom prostredí, kde si obyvatelia vyše tisíc rokov zachovali názov Slováci. Mikulčice boli dokonca na ľavom brehu Moravy, ktorá sa posunula korytom na západ od Mikulčíc. O Nitre historici vymysleli údelné nitrianske kniežatstvo. Opierali sa pri tom o údaj, že moravské knieža Mojmír okolo roku 833 vyhnať Pribinu z Nitry. To vysvetľujú tak, že on ta prišiel z Moravy a Pribinovo nitrianske kniežatstvo pripojil k moravskému. Ale, keď pozeráme lepšie na hodnoverné údaje, ako nám ich zaznačuje Aventinus, vidíme, že aj Pribina, hoci bol nitrianskym kniežatom, volá sa tiež kniežatom moravským, a že zo svojho nitrianskeho strediska zasahoval na západ od Nitry, lebo postavil kostol aj v Bratislave a dokonca aj v Brne. ^{22/} Bratislavu obnovil Pribinov predchodca Vratislav a nazval ju svojim menom "Vratislava". Bolo to ešte za Karola Veľkého roku 805. ^{23/} Karol Veľký tým, že vyvrátil avarské panstvo okolo roku 800 získal

si u Slovákov, vtedy zvaných Slovanmi veľké meno, keď na označenie vladára vzali si jeho meno /Karol - kráľ/, tak ako voľakedy meno Caesar prešlo na označenie zvrchovanej politickej moci v názve cisár, Kaiser, cár. 34/

Z listu pápeža Jána XVIII. z júna 880 *Industriae tuae* môžeme tiež uzatvárať na ústrednú úlohu Nitry vo Veľkomoravskej ríši, keď Nitra dostáva biskupa, Vichinga, Svätoplukovho kancelára, zatiaľ čo Sv. Metod nosil už od roku 869 titul sirmejského arcibiskupa a bol legátom pápežským pre krajinu Slovanov a hlavne pre Veľkomoravskú ríšu, kde mal ustanoviť cirkevnú hierarchiu. 24/

Podľa toho i Mojmír I., i Rastislav, Svätopluk, Mojmír II. mali svoje sídlo v Nitre. Isteže bolo aj nejaké vedľajšie kniežatstvo, kde bol Svätopluk za Rastislava, ale to nebolo v Nitre, ale snáď v Panónii.

O Svätoplukovi sídliacom v Nitre je jasné svedectvo z roku 890. Podávajú ho regensburgské anály: "V polovici veľkého pôstu kráľ /Arnulf/ odišiel do Panónie a s kniežatom Svätoplukom /ktorý sa vracal z Ríma domov/ konal všeobecný snem na mieste, ktoré sa ľudove nazýva Omuntesberch" a ktoré sa lokalizuje do Amandhegyu pri Panóniáne. Keby sídlo Svätoplukovo bolo bývalo niekde na Morave, bolo by podivné, aby sa Arnulf a Svätopluk, ktorý sa uberal z Ríma domov, boli tak ďaleko na východe stretli. A tak tu vidno, že jeho sídlom bola Nitra, tak ako sme to videli aj za rímskej doby k roku 357, keď rímske vojská ohrozovali z Brigétia "srdce kráľovstva a rodnej zeme".

Dôležitosť Nitry vidno aj z toho, že Maďari, keď ju dobyli, obkľúčili ju prsteňom osád svojich bojovníkov. Tieto osady sú tak rozmiestnené, aby z istej vzdialenosti mohli dochádzať do Nitry službu konat. Väčšina ich zostala tam podnes, medzi slovenskými obcami.

Maďari dobyli celé Slovensko. Podľa listiny Imricha I. z roku 1098 Spiš bol za Štefana kráľa /1000 - 1038/ usporiadaným územím /terra Scipien - sis/, z ktorého desiatky kráľ daroval ostrihomskému arcibiskupovi, tak isto ako desiatky z Bratislavy. 25/ Ukazuje sa, že tieto dve prepočítavé boli predtým biskupstvami a keďže ich kráľ prideliť ostrihomskému arcibiskupovi, dal mu z nich aj desiatky, tak ako mu dal aj z územia ostrihomského arcibiskupstva užšie vzatého /bez Spiša a Bratislavy/. Iný dôkaz o začlenení celého Slovenska do uhorského štátu ukazuje zoborská listina z roku 1111 26/, v ktorej sa spomína Turiec, ba možno aj Orava /Toarsin - Tvrdošín, kde bola hlavná colná stanica na ceste do Poľska, s ktorým Árpádovci počnúc Gejzom a Štefanom I. mali veľmi čulé styky. Tiež vidíme na ceste z Nitry do Poľska patrocinia Sv. Gála, ktoré upomínajú na írsku misiu. Orava od počiatku až do roku 1776 patrila do nitrianskeho archidiakonátu. Maďarský historik Karácsonyi okolo roku 1900 Imrichovu listinu vysvetľoval o lokalite Szép pri Ostrihome, lebo chcel dokázať, že severné kraje Slovenska boli ľudoprázdne. Ale listina Ladislava IV. z roku 1289, ktorá hovorí o tej istej veci, už jednoznačne spomína Spiš. /tributi nistri de Scepus/. 27/

Ako maďarskí historici, tak aj českí hľadeli dokázať neosídlenosť hornej časti Slovenska. Viedla ich v tom predpojatosť a tendencia. Hoci boli veľkými historikmi, prekrútili zámerne správy o Slovensku a Slovákoch. Česi chceli podložiť "oprávnenosť teórie o jednotnom česko-slovenskom národe" /Chalupecký/, a Maďari chceli dokázať neoprávnenosť odčlenenia územia Slovenska od starého Uhorska" /Karácsonyi/, píše slovenský historik Marsina 28/. A podobne sa vyslovuje i Ratkoš: "Prekvapuje, že J. Karácsonyiho pomýlené predstavy sa objavujú vo variantoch akoby platné

ešte aj v súčasnej dobe".^{29/} /Györrfy/. A Mňa prekvapuje, že aj slovenskí historici podliehajú týmto českým a maďarským tendenčným teóriám, ktoré falšujú slovenské dejiny. Preto bráňme svoju identitu a podvihnime záclonu slovenskej histórie !

Končím slovami Štúrovými: "Jeden jediný národ, ktorý ... najstaršie príbehy na zemi Dunajskej videl a najnovšie ešte vidí, je náš národ slovenský. On vydržal najvernejšie a najstálejšie na zemi tejto ! Válali sa kolo neho národy a hučali hrmavice ... ale on to všetko pretrpel, prestál, a dnes je tak čerstvý, tak svieži ako za starodávna".^{30/}

- 1/. Ľudovít Štúr. Hlas k rodákom. Orol Tatránski, 1848/6 s.42.
- 2/. Vojtech Ondrouch: Nálezy keltských, antických a byzantských mincí na Slovensku, Bratislava 1964 s.4554.
- 3/. Tieto lexikálne údaje som čerpal z knihy. Lewis - Padersen - A concise Comparative celtic Grammar v preklade Smirnova, Moskva 1954
- 4/. Tacitus: Germánia 39
- 5/. Tacitus: Annales II. 63. Inter flumina Marum et Casum. Plinius: Naturae Historia IV 80. Ad Pathissum amnem a Maro, sive Duria est a Suebis regnoque Vanniani dirimens eos /Dacos/.
- 6/. Bola to jedenástina celej rímskej armády, ktorá mala roku 300 33 légii, čiže divízií. Na tejto hranici medzi Klosterneuburgom a Vacovom bolo 19 vojenských táborov pre légie a kohorty každých 13 - 14 kilometrov: Cirpi /Dunabogdány/, Castra ad Herculum /Pilismarót/, Solva /Esztergom/, Crumerum /Nyergesújfalu/, Azum /asi Neszmély/, Lepavista /Dunaalmás/, Brigetio /Szöny pri Komárne/ sídlo legie, na slovenskej strane Celementia /Iža/, Ad Mures /Ács/, Arrabona /Győr/, Quadrata alebo Stailuco /Barátföldpuszta/, Ad Flexum Magyaróvár/, Gerulata /Rusovce/ opevnený tábor, Carnuntum /Deutsch Altenburg a Petronell/, hlavné mesto Panoniae Superioris sídlo légie XV Apollinaris, ktorá roku 69 vydobyla víťazstvo Vespazianovi v Cremone, v rokoch 62-71 bola v Izraeli pri obliehaní Jeruzalema, od roku 113 bola tu légia XIV Gemina Martia Victrix až do konca rímskeho panstva, po druhej strane Dunaja tábory v Devíne, Máste, Devínskej Novej Vsi, Bratislave, v Stupave, v Mušove, Stillfriede, Aquinoctium /Fischamend/ a Ala nova /Schwechat/, Vindobona /Viedeň/ sídlo X. légie /Gemina Martia Victrix/, Cannabiaca alebo Asturis /Klosterneuburg/. Dáta sú prevzaté z diela J. Szilágyi: Roman Garnisons stationed at the Northern Pannonien - quad frontier-Sectors of the Empire. Acta Archeologica Academiae Scientiarum Hungariae I. II. 1952
- 7/. Cassius Dio LXXI 20.
- 8/. Na synode v Ríme za pápeža Kornélia roku 253 spomínajú sa biskupi z tesnej blízkosti Slovenska: Successus z Brigetiona naproti Komárnu, Secundinus z mesta Carpis /Dunabogdány pri Vyšehrade/. Biskupstvo bolo i v Jágeri Agria a tiež v Subure, čo môže byť Nitra pod názvom Subura - Zobor. /Lazius: Reipublicae Romanae commentariorum libr XII, Frankfurt nad Mohanom 1598 s. 100/.
- 9/. Keď videli Kvádi rímske vojsko "v srdci kráľovstva a rodnej zeme", keď tiahli od ústia Váhu na sever, vyslal kráľ Viduár svojho syna princa Vitrodora, /dar Nitry/, aby uzavrel mier s Rimanmi.
- 10/. Lubor Niederle: Rukovet slovanských stáročností, Praha 1953 s. 104.
- 11/. Tantič, s.41
- 12/. Cassiodorus u Jordana, Get LV 280

- 13/. Gregor Tourský II. 2.
- 14/. Na to prichádzam rozborom výroku Izidora Sevilského o Suévskej hore, Etymologiarum liber IX 98 a rozborom údajá Aventinovho - Anály Bavorov, kn.IV
- 15/. Život Metóda V 2.
- 16/. Jordanes, Get.49: "stravam super tumulum eius, quam apellant ipsi, ingenti somessatione concelebrant".
- 17/. Priskos Paniates I 8
- 18/. Tacitus Germania 38: "Ani nemajú iného odevu ako kože /kožuchy/... veľkú časť tela majú odhalenú... Odznakom kmeňa /Suevov/ je vyčesávať si vlasy hore a zväzovať ich do uzla".
- 19/. Ammianus Marcellinus XXX 6.
- 20/. Migne: Patrologiae cursus completus XVII s. 914.
- 21/. Jozef Dobiáš: Iejiny Československého území před vystoupením Slovanu, Praha 1964 s. 308.
- 22/. Ján Stanislav: Starosloviensky jazyk I Bratislava 1978 s.80
- 23/. Tamtiež, s.81, 58
- 24/. Stanislav našiel myšlienku, či sv. Metod nie je pochovaný na Zobore: "Môže dakto prísť s názorom, že "sobornaja crky" bola azda pri tomto zoborskom kláštore". Tamtiež s. 74.
Roku 1692 starý kláštor pri stavbe Kamaldulského kláštora bol zrovnaný so zemou.
Je tiež možné, že Viching z nenávisti k Metodovi zneuctil jeho hrob, podobne ako asi o desať rokov neskoršie pápež Štefan VI /896-897/ dal vykopat mŕtvolu svojho prechodcu pápeža Formosa /891-896/ a hoŕiť do Tibera.
- 22/. Annales Biorum: "/Rathbodus/ Brynonem, qui et Privina, quoque Moravorum regulum, qui trans Danubium in aquilonari ripa habitat, cum filio Hezilone /Kocel/ ad se venientem benigne suscepit ... Erant Brynonis urbes Nitrava, Pisonium, quae et Vratissolaoburgum, et Brynna, quae adhuc ob eo nomen servat" "Venedorum tam urbes Prynam, Pisonium, Nitram, reliqua castella rex Boius occupat in Boiariamque transfert". Bayerische Kronik kap. 59 o Pribinovi a Kocelovi." Si bauer kirchen zu Neuters in Ungern und Presburg und weihet Adram der erzbischof von Salzburg, den tomb zu Neuters"
- 25/. Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae I, Bratislava 1971 s.99
- 26/. Tamtiež, s. 64
- 27/. Car. Wagner, Analecta Scepusii I s. 27
- 28/. Historické štúdie XXVII/2 Bratislava 1984 s.43
- 29/. Tamtiež, s. 15
- 30/. Orol Tatránski 1845/5 s. 36
- 31/. V Nitre Karol Veľký našiel knieža Samoslava, akiste potomka Sama, ktorý s ľudom prijal kresťanstvo, Kronikárska správa k roku 793 zaznačená u Janotu, Slovenské hrady 2. s. 211

EKUMENIZMUS - POSLANIE SLOVENSKEHO NÁRODA

S každým človekom má Boh svoj plán. Niekedy mu ho priamo prejaví, ako Abrahámovi, Matúšovi a Pavlovi, niekedy mu zvestuje svoju vôľu v nadprirodzenom dialogu, ako prorokom a Panne Márii, no zväčša je človek ponechaný na svoj vlastný úsudok, aby rozmýšľal, ako Sv. Ignác z Loyoly o tom, čo chce s ním Pán.

Čo platí o jednotlivcoch, to možno vzťahovať aj na celé národy, ako to možno usúdiť z Mojžišových slov : "Najvyšší určil kraje národom, poделil synov Adamových, vymedzil národom hranice" 1/.

A tak aj náš slovenský národ má od Boha určenú úlohu, Bohom vytýčené poslanie, ktoré má hľadať a ho rozpoznať. Letmý pohľad do historie nás utvrdí v tom, že poslaním slovenského národa je ekumenizmus - práca na tom, aby sa vyplnila túžba Kristova: "aby všetci boli jedno" 2/.

Lebo Kristus predvídal, že udržať jednotu rôznorodých národov v jeho budúcej Cirkvi bude ťažkou vecou, najmä keď tam zasiahne ľudská zloba. Už apoštoli museli bedliť nad touto jednotou, ako to vidno z ich postoja v Jeruzaleme: "Jakub, Kefas a Ján podali mne /Pavlovi/ aj Barnabášovi pravicu na znak spoločenstva" 3/. Jednota Cirkvi sa udržiavala zásahom rímskeho biskupa, výmenou listov medzi biskupmi, návštevou kresťanov a zbierkami v prospech chudobných cirkevných obcí, no najmä všeobecnými čiže ekumenickými snemami.

No napriek všetkému tomu, nastali dve hrozné trhliny v Cirkvi, ktoré dodnes trhajú rúcho Kristovo a jeho mystické telo. Jedna bola v jedenástom a druhá v šestnástom storočí. Pre ústrednú polohu Slovenska v kresťanskom svete obe sa týkajú slovenského národa a obe ho vyzývajú pracovať na opätovnom zjednotení Cirkvi. Obe ho upozorňujú na úlohu, ktorú mu vytýčil Pán, keď "vymedzoval národom hranice" 1/.

Domnievam sa, že bolo v pláne pápežov a sv. Cyrila a Metoda vybudovať v Nitre, sídle Rastislava a Svätopluka, teda v srdci slovenského národa, "in gremio regni solutae genitalis", ako o Nitre sa vyslovuje ešte k r. 858 v súvisi s Kvádmí Ammianus Marcellinus 4/, pevnú východno-západnú metropolu, pevný cirkevný medzičlánok, ktorý by šťastne udržiaval spojenie s Carihradom a Rímom a nepripustil roztržku medzi nimi. V Nitre sa viedli ekumenické rozhovory medzi Cirkvou západnou a Cirkvou východnou; presnejšie medzi nemeckými kňazmi a učeníkmi sv. Metoda 5/. Poslanie slovenského národa tu bolo jasné: udržať rovnováhu medzi Carihradom a Rímom, udržať jednotu Cirkvi. Keď sa toto nitrianske stredisko rozbilo, už bolo ťažko uhájiť jednotu Cirkvi a konečne roku 1054 došlo k neblahému východnému rozkolu. Možno sa právom pýtať, či tu slovenský národ nezanedbal svoju úlohu, pridelenú mu Bohom, keď cez svojho predstaviteľa neprekazil stroskotanie cyrilometodejského diela na Slovensku. Lebo keby Svätopluk bol mal tolku šírku pohľadu a také cirkevné zmýšľanie ako Rastislav, nebolo by k tomu došlo, ba ani k strate samostatnosti. Toto je asi naša najväčšia poučka z dejín. Východný rozkol rozštepil Cirkev na východnú a západnú. Trhlina ide od stredu Jadranu na sever a prechádza východnou časťou Slovenska, rozdeľujúc takto slovenský národ na kresťanov západných a východných až do dnešných čias. Na pocit rozkolu sa neprehľboval, ale naopak hľadali sa stále cirkevné spojivá. Tak v latinskom prostredí na Spišskej Kapituli možno sledovať ešte v XIII. storočí istý biritualizmus. Spišský prepošth Mothmer vo svojom testamente z roku 1273 poručil vinicu kňazom, ktorí by v procesionálnej kaplnke Panny Márie každú sobotu mali povinnosť spievať po večerách Zdravás Kráľovná alebo Raduj sa Bohorodiča 6/.

Roku 1402 pápež Bonifác IX. obnovil spišskému prepoštovi biskupské privilegia, medzi ktorými je aj fakulta prijímať východných kresťanov do katolíckej Cirkvi ešte pred florentským snemom.^{7/} Roku 1546 východní kresťania na Slovensku sa zjednotili s katolíckou Cirkvou. Peter Parthenij, mukačevský biskup, zveril jedenásť gréckokatolíckych fár na Spiši spišskému prepoštovi Ladislavovi Hoszutothymu do duchovnej správy. Spišské biskupstvo ich prepustilo roku 1787 do správy mukačevskému biskupovi.^{8/} Prešovské gréckokatolícke biskupstvo, založené roku 1816 ekumenicky dopĺňa apokalyptický počet siedmich slovenských biskupstiev.

Tak ako "vertikálna" trhlina rozdelila Európu v jedenástom storočí, tak "horizontálna" trhlina západnú Európu na sever a juh. Aj táto trhlina prechádza Slovenskom a spôsobila, že istá časť slovenského národa sa hlási k Lutherovmu protestantizmu. Hlavné spory vyvolali kňazi miest, najmä Nemci, odchovanci nemeckých univerzít Wittenberg a Halle, potom šľachtici ako Thurzo a Thökölyi. No spory sa preniesli aj na slovenský vidiek. Z náboženských sporov sa vyvinuli aj ozbrojené konflikty vo forme kurucských vojen, ktoré trvali do roku 1710. Päť slovenských miest, Košice, Levoča, Bardejov, Prešov a Sabinov, podávajú obširne vierovyznanie, ktoré zachováva ešte mnoho katolíckych vieroučných článkov a zvykov, ktoré protestanti neskôr zavrhl.^{9/} To bola "confessio Pentapolitana". "Confessio heptapolitana" siedmich banských miest z roku 1559 /Kremnica, Banská Štiavnica, Nová Baňa, Pukanec, Banská Bystrica, Banská Belá a Ľubietová/ je trochu obširnejšie, ale sa viacej vzdialuje od katolíckeho učenia.^{10/} No najviac sa odchyľilo od Cirkvi vyznanie, ktoré podali spišskí kňazi v Hrabušiciach roku 1569: Confessio Scepusiana.^{11/}

Trnavská univerzita, založená ostrihomským arcibiskupom Petrom Pázmányom roku 1635, má isté znaky ekumenizmu oproti východným kresťanom tým, že im vydáva liturgické a katechetické dielo v staroslovanskom jazyku, no oproti protestantom je vyhranená, ako aj ostatná katolícka pospolitosť v západnej Európe.

Každá z kresťanských cirkví, považujúca svoju náuku za najsprávnejšiu zdôrazňovala svoju identitu, nepestovala znášanlivosť a nerešpektovala zväčša svedomie inoverca.

Je zaujímavé, ba priamo paradoxné, že kresťanskú čnosť tolerancie a rešpektovania slobody a svedomia ľudskej osoby uviedli do európskeho vedomia a života nepriatelia viery a kresťanstva nemeckí osvietenci a francúzski encyklopedisti. Takýto postoj bolo badať aj na Slovensku, ba možno viac ako v iných krajinách. Čosi viac ako obyčajnú znášanlivosť bolo badať medzi Kuzmányom, Štúrom, Sládkovičom, Vajanským, Hviezdoslavom, Kukučínom a Rázusom z jednej strany a Mojzesom, Hollým, Radlinským, Hyrošom a Hlinkom zo strany druhej. Často tam bolo vidno náznaky ekumenického dialogu. Krásny príklad rešpektovania náboženského presvedčenia dala slovenská vláda v ustanovení o výzdobe učební zo dňa 27. augusta 1940: "V katolíckych školách má byť kríž so soškou Umučeného, v gréckokatolíckych a pravoslávnych školách kríž s obrazom Umučenia, v evanjelických jednotný čierny kríž, ako symbol evanjelického kresťanstva a konečne v školách reformovaných protestantov obraz s kalichom postaveným na Bibliu s nápisom: Boh je láska" ^{12/}. Vláda dala sa rozvíjať katolíckym strediskám vo všetkých biskupstvách, ako aj gréckokatolíckemu stredisku v Prešove, pravoslávnu v Ladomirove a evanjelickému v Liptovskom Mikuláši.

V celosvetovom meradle, keď prestali náboženské vojny pociťovať sa potreba jednoty medzi kresťanmi. Ešte nevzniká spočiatku ekumenické hnutie, ale ekumenické zmýšľanie. Podnecuje ho nemecký pietizmus šľachtica Zinzendorfa /+1750/ a anglický methodizmus Wesleya /1791/. Z týchto smerov vzniklo obrovské hnutie biblické a misijne medzi protestantmi. V spojených štátoch, kde bolo koncom minulého storočia 143 rozličných protestantských siekt, vznikla potreba modlitby za jednotu kresťanov už v XVIII. storočí pod vedením Jonatana Edwardsa /+1758/. V polovici minulého storočia vzniká medzi protestantskou študujúcou mládežou v Anglicku a v Spojených štátoch

združenie YMCA, ktoré apoštoluje po celom svete. John Mott /+1955/ založil roku 1895 Všeobecnú federáciu kresťanských študentských združení /FUAOE/, ktorá nadviazala styky s pravoslávnyimi na Strednom východe, v Bulharsku, Srbsku a v Rumunsku. Roku 1845 vznikla v Liverpoole Evanjelická aliancia, ktorá si prvá dáva už cieľ "ekumenický", hoci sa nesie ešte v duchu protikatólickom. Zaviedla predsa týždeň modlitieb v januári "za jednotu cirkví". Veľkým krokom anglikánov ku katolíckej Cirkvi bolo oxfordské hnutie, z ktorého prešli ku katolíkom kardinál Newman /1891/ a kardinál Manning /+1892/. Toto hnutie cez Halifaxa /+1934/ nadviazalo styky s katolíkmi cez lazaristu Portala /+1926/ a cez Portala s ruským filozofom Vladimírom Solovievom /+1900/. Ďalšou etapou veľmi význačnou bola Edimbourgská konferencia z roku 1910 a konečne Ekumenická rada cirkví /COE/, ktorá mala prvú zasadnutie koncom leta 1948 v Amsterdame. Katolícka Cirkev sledovala so záujmom toto hnutie. Pius XI. vyhlásil : "Pre opätovné spojenie je predovšetkým potrebné sa poznať a sa milovať". V kostoloch ujala sa modlitbová oktáva januárová za jednotu Cirkvi, ktorú uviedli pôvodne anglikáni a v katolíckych kostoloch ju rozšíril francúzsky kňaz Couturier /+1953/. Pod jeho vplyvom švajčiarsky pastor Roger Schutz založil prvú protestantskú komunitu v kláštore Taizé a pre ženy založili podobný kláštor vo Švajčiarsku v Grandchamps. 13/.

V dejinách ekumenizmu epochálny význam má fakt, že katolícka Cirkev vzala vec do ruky. Ján XXIII. zriadil 5. júna 1960 Sekretariát pre zjednotenie kresťanov pod vedením kardinála Beu a II. Vatikánsky snem 21. novembra 1964 vydal dekrét o ekumenizme: Unitatis redintegratio.

V dvadsiatom piatom výročí od založenia Sekretariátu pre zjednotenie kresťanov, ktorého predsedom je teraz kardinál Hilbrands, Ján Pavol II. zdôraznil, že ekumenizmus neodvolateľne je a ost' ne základným a prednostným poslaním rímskokatolíckej Cirkvi. 14/.

Pohľadom na slovenské náboženské dejiny sme videli, že Prozreteľnosť nám určila za vyššie poslanie tento tak prepotrebný ekumenizmus. Pravda mnohé iné národy majú tiež nestolený problém ekumenizmu, ale ho majú len dvojstranne: medzi katolíkmi a protestantmi, ako napríklad Nemci. V samom slovenskom národe ekumenizmus je, možno povedať trojstranný, čiže vo vzájomnom vzťahu všetkých troch hlavných kresťanských smerov : katolíkov, protestantov a východných kresťanov, čo je svetový unikát ! Tým dostáva slovenský ekumenizmus pestrosť a plnosť mnohostrannej náboženskej problematiky. Slovenský národ stojí takto nielen na zemepisnej križovatke Európy, ale aj na križovatke kresťanských náboženských tradícií,

Ako by mal tento slovenský ekumenizmus postupovať ? Veľmi potrebné by boli konferencie medzi teológmi všetkých vyznaní. Ale našich pomeroch je to nemožné. Boli by sa však uskutočniť, ako sa to už aj niekde stalo, ekumenické pobožnosti s kazateľmi rozličných vyznaní. U nás prichádza do úvahy skôr individuálny styk medzi príslušníkmi rôzneho vyznania, nadviazanie priateľských stykov pri rešpektovaní presvedčenia každej osoby, kroky ku zmiereniu medzi sebou, spoločné modlitby, vzájomná bratská pomoc. Také jarné lastovičky už tiež boli. Úplne zjednotenie je zaiste ešte ďaleko, ale každý člen nášho národa by mal cítiť bolesť a výčitky pri náboženskom rozštiepení kresťanov, ktoré sa protíví vôli Kristovej. Veď jemu veľmi ležala na srdci jednota jeho učeníkov, keď v predvečer svojho umučenia sa modlil k svojmu Otcovi: "Prosím,, aj za tých, ktorí pre ich slovo uveria vo mňa, aby všetci jedno boli, ako ty, Otče, si vo mne a ja som v tebe". 15/

1/. Deut. 32,8

2/. Jn. 17, 21.

3/. Gal. 2,9.

4/. Ammianus Marcellinus. Rerum gestarum libri XVII, 12,21.

- 5/. Život Klimenta Ochridského V,17
- 6/. Iosephus Hradzsky: Initia...Capituli...de Monte Scepasio, Spišské Podhradie 1901, s. 300.
- 7/. Monumenta Vaticana Hungariae, series I, tomus II, s. 415.
- 8/. Iosephus Hradzsky, c.d.s. 565
- 9/. Dr.Vojtech Bucko: Reformné hnutie v arcibiskupstve ostrihomskom po r. 1564, Bratislava 1939, ss. 256-262.
- 10/. Tamtiež, ss. 263-274.
- 11/. Tamtiež, ss. 275-284
- 12/. Biskupský obežník diecézy spišskej, 1940, 7, s.54.
- 13/. Údaje sú vybraté z hesla Oecuménisme, Dictionnaire de spiritualité, Tome XI, stĺpce 631-681.
- 14/. Katolícke noviny z 25. augusta 1985 s.5
- 15/. Jn 17, 21.

T A I Z É

Laudate omnes gentes, laudate Dominum -
Chváľte Pána všetky národy /Žalm 117/

Celý náš život má smerovať k tomu, aby bol oslavou, chválou Boha. Máme ho oslavovať našou láskou, skutkami, slovami... Nejde však o to, aby sme sa každý sám snažili o akúsi osobnú dokonalosť. Ide o to, aby celé spoločenstvo Božích detí, všetky národy, spoločenské i vekové skupiny zjednotené kráčali k svojmu spoločnému Otcovi.

Pre mnohých, ktorí túžia po ozajstnom kresťanskom spoločenstve, sa stalo vzorom, podnetom i pomocou spoločenstvo v Taizé.

Taizé je malá dedinka v južnom Francúzsku, ktorá sa po druhej svetovej vojne stala pre mladých i starších ľudí miestom stretnutí s Bohom i s bratmi. Taizé je spoločenstvo ľudí, ktorých životnou túžbou je zjednotenie medzi rozdelenými kresťanmi, zblíženie a zmierenie všetkých ľudí. Na kostole Zmierenia, ktorý postavila komunita v Taizé je veľkými písmenami napísané: "Vy, ktorí sem vstupujete, zmierte sa, otec so synom, manžel so svojou manželkou, veriaci s tým, ktorý nedokáže veriť, kresťan so svojím bratom!" A stále viac mladých ľudí počúva túto výzvu a prichádza do Taizé, aby tu strávili týždeň na modlitbách, pri rozhovoroch i pri spoločnej práci.

Celý rok, predovšetkým však v lete, sa konajú v Taizé týždenné stretnutia, ktorých sa zúčastňujú mladí ľudia z Európy, ale i z Ázie, Ameriky, Afriky a Austrálie. Životné podmienky sú tu veľmi jednoduché. Býva sa v stanoch alebo v barakoch, vo veľkej kuchyni sa varí preniekoľko tisíc ľudí... A predsa je atmosféra v Taizé jedinečná - sú tu totiž zjednotení zástupcovia mnohých národov, mladí ľudia, hovoriaci rozličnými jazykmi, ľudia s rozdielnou mentalitou, s odlišným sociálnym postavením, s rôznymi názormi. A v tomto pestrom dave, v ktorom stoja vedľa seba mlčanliví Fíni a temperamentní Taliani, mladí z vyspelej NSR a z chudobnej Indie, profesori a robotníci, veriaci aj neveriaci, kresťania i muslimovia, v tomto dave cítiť prítomnosť Ducha svätého.

Každý deň sa všetci stretávajú pri spoločnej modlitbe v kostole Zmierenia, a to ráno, na obed a večer. Po rannej modlitbe sa každý venuje činnosti, ktorú si pre tento týždeň vybral. Sú tu tri možnosti: Pridať sa ku skupinám, ktoré meditujú a v rozhovoroch rozoberajú určitú tému, vymieňajú si skúsenosti zo života vo svojej farnosti, rodine, či mládežníckej skupine,

hľadajú riešenie pre problémy všedného života. Druhá možnosť je stráviť týždeň v tichu, vo vyhradenom priestore rozmýšľať nad svojím životom, hľadať spolu s Bohom odpoveď na celoživotné otázky. Tretia skupina sa stará o poriadok v "osade", o čistotu, o kuchyňu, teda o všetky materiálne potreby.

Priebeh života v Taizé riadia bratia zo spoločenstva. Na začiatku boli oni jedinými obyvateľmi malej osady na vršku v Taizé. Pohostinnosť, ochota byť tu pre druhých, počúvať a hľadať spoločne východiská, duch modlitby a lásky voči všetkým, najmä voči prenasledovaným - toto všetko lákalo stále nových ľudí, aby prišli sem do Taizé načerpať nových síl. V prvých rokoch nikto netušil, že malá skupinka bratov dokáže za pôsobenia Ducha svätého strhnúť a zapáliť tisíce mladých ľudí pre zmierenie, pre lásku. Dnes je v spoločenstva vyše 80 bratov, ktorí zložili sľuby chudoby, poslušnosti a celibátu. Priorom komunity je brat Roger Schutz, zakladateľ tohto ekumenického spoločenstva. Medzi bratmi sú evanjelici aj katolíci, kňazi, teológovia, spisovatelia, výtvarníci, remeselníci. Každý z nich vykonáva nejakú prácu - v poľnohospodárstve, v tlačiarňi, v hrnčiarni alebo na duchovnom poli : bratia pripravujú biblické hodiny pre návštevníkov, vedú rozhovory a venujú sa tým, ktorí sem prišli po radu, po pomoc. Po večerných modlitbách možno vidieť ešte dlho do noci pri Mariánskej ikone v kostole brata Rogera alebo iných bratov pri osobných rozhovoroch s mladými.

Týždeň v Taizé je akousi duchovnou prípravou na to, aby každý prežil spolu s Kristom jeho utrpenie i zmŕtvychvstanie. Preto sa tu slávi Veľký piatok a Biela sobota nielen na Veľkú noc, ale vždy v piatok a v sobotu. V piatok večer je modlitba pred krížom - spomienka na umučenie Ježiša Krista. Čítania z biblie v mnohých jazykoch hovoria o ukrižovaní, o tom, že Kristus niesol za nás kríž, v ktorom sú tajomným spôsobom prítomné všetky naše kríže, naše bolesti, problémy, nešťastia. A na znak toho, že sme uverili, že Kristus znáša všetko s nami odovzdávajú mnohí Ukrižovanému svoje starosti symbolickým dotknutím sa kríža čelom alebo rukami. Meditatívne kánony umožňujú prežívať vo svojom vnútri všetko, čo nám Kristus ponúka vo svojich slovách. Duch spoločnej modlitby dáva silu, je povzbudením i výzvou. Až do brieždenia znejú v piatok kostolom Ježišove slová: "Bedlite a modlite sa ..."

V sobotu večer sa slávi vigília sviatku Zmŕtvychvstania. Radostné "Jubilate Deo, omnis terra" /nech chváli Boha celá zem/ prebúdza v ľuďoch opravdivú, možno nikdy predtým nepoznanú radosť z toho, že láska premočila smrť, že dobro víťazí nad zlom. Svetlo sviečky, ktoré symbolizuje Krista - naše Svetlo - sa odovzdáva cez celý kostol, ktorý sa postupne ožiari jasom stoviek horiacich sviec. "Nebojte sa, radujte sa, Kristus slávny víťaz z hrobu vstal !"

V nedeľu sa slávi eucharistická slávnosť - oslávený Kristus prichádza naozaj medzi ľudí a nikdy ich neopúšťa. Kristus je s nami vo chvíľach nadsťenia a radosti, ale aj vo chvíľach beznádeje, vo všetkých, aj v tých najvšednejších situáciách.

Túžba po zmierení, po zblížení všetkých národov podnecuje komunitu k tomu, aby vysielala svojich členov do celého sveta. Po dvoch odchádzajú bratia do najchudobnejších štvrtí veľkomiest ; malé fraternity /bratstvá/ žijú v USA, v Latinskej Amerike, v Indii, v Číne i vo všetkých európskych veľkomestách. Bratia tu žijú v rovnakých podmienkach ako domorodé obyvateľstvo, rovnakým životným štýlom, ktorý je však preniknutý modlitbou a adoráciou Eucharistie. Na tieto modlitby požívajú bratia aj domorodcov, s ktorými spolu znášajú biedu, nebezpečenstvá, často aj politický útlak ; zdieľajú ich spoločenské, rodinné a osobné starosti, a tak sa stávajú naozaj ich bratmi.

Taizé vysielala do iných krajín aj tzv "permanentných členov" - mladých ľudí, ktorí sa rozhodli dlhšiu dobu spolupracovať s komunitou. Títo organizujú v mestách spoločné modlitby, hľadajú spolu s ostatnými spôsoby, ako oživiť život farnosti, navštevujú starých a opustených - snažia sa prebudiť nádej tam, kde dovtedy vládla bezútešnosť.

Takto sa vlastne títo mladí ľudia vydali na Púť zmierenia, ktoré má obsiahnuť celý svet. Každý sa môže spolu s nimi vydať na túto púť: Zmieriť sa najprv sám so sebou vo svojom vnútri, teda objaviť, prijať a využívať svoje schopnosti, dary a zároveň rátať aj so svojimi obmedzeniami, so slabosťami a hriechami, ktoré nás všetkých poznačili. Len ten, kto je zmierený sám so sebou, kto má pokoj v duši, môže prinášať zmierenie do svojho okolia, prinášať lásku a odpustenie.

Zastaveniami na Púti zmierenia sú veľké modlitebné stretnutia, ktoré sa konajú vždy posledné dni roka buď v Paríži, v Ríme, v Londýne, v Kolíne, v Barcelone alebo mimo Európy ako tomu bude toho roku v Mádrase /India/. Zároveň sa počas celého roka organizujú stretnutia v menších mestách /Varšava, Augsburg, Magdeburg, Drážďany .../. Na týchto stretnutiach sa číta niekoľko myšlienok z Listu z Taizé. Listy z Taizé píše mladí ľudia spolu s bratmi a zhrňujú v nich svoje skúsenosti, názory a duchovné zážitky získané počas Púte zmierenia /List z Čínskeho mora, List z púšte .../.

Komunitu v Taizé navštívil aj Sv. Otec Ján Pavol II. ešte ako biskup a doteraz s ňou udržiava kontakty. Tým vlastne pokračuje v tradícii, ktorá trvá od čias 2. Vatikánskeho koncilu. V r. 1983 pozval pápež bratov z Taizé do Ríma, aby spolu s inými mladými ľuďmi pomáhali pri oslavách Svätého roku vykúpenia.

Komunita v Taizé nehľadá žiadnu novú špiritualitu, nepredpisuje nové pravidlá, nehľadá nové heslá. Posolstvo z Taizé je posolstvom lásky, ktorá spájala prvých kresťanov, je posolstvom zmierenia a odpúšťania, o ktoré prosil Kristus na kríži. Vráťme sa k prameňom viery, očistíme svoju nábožnosť od špekulácií, zjednodušíme svoj život - aby sme nestratili zmysel pre to podstatné - žiť spoločenstvo lásky s Bohom a so všetkými bratmi a sestrami v každom okamihu nášho života !

N Á V Š T E V A V T A I Z É

Je sobota poobede, pár minút po tretej. Napäto sledujeme, kedy a kde sa objaví navádzacia tabuľka s nápisom Taizé. Vieme, že sa dedinka nachádza v blízkosti Cluny, slávneho benediktínskeho opátstva, z ktorého vzišlo mohutné reformné hnutie v cirkvi v 11. storočí. Míňame malý zámoček s červenou škridlovou strechou, ktorý sa odráža vo vode modrého jazera. Krajina južného Burgundsa je malebná. Naš pohľad sa zastavuje na striedajúcich sa zvláštnych vrškoch, pokrytých drobnými lesíkmi a zelenými vinicami. Kraj sa veľmi nezmenil od doby, kedy mu vládli slávni burgundskí vojvodovia. Kamenné mestečká a dedinky dýchajú atmosférou stredoveku, každý kamenný dom má niekoľkostoročnú históriu. Uprostred tohto úrodného a dejinami bohatého stvárňovanom kraji ležé Taizé.

Prichádzame do dediny. Tvorila ju drobné domčeky, rozsypané po mier-
nom svahu kopca. Cesta sa niekoľkokrát zatočí a vychádzame na širšiu pla-
ninu, ktorú hradská rozdeľuje. Po ľavej strane vidno množstvo áut a auto-
busov. To bude asi parkovisko. Zabočili sme vľavo a pomerne ľahko našli
miesto.

Prvý dojem z Taizé je veľmi klamlivý. Všade je hromada ľudí, áut a
stanov. Proste chaos. Ľudia postávajú v hlúčkoch, resp. sedia v krúž-
koch, spievajú, alebo živo debatujú. Všade samá vrava, smiech, pohyb. A ka-
ždý človek má na tvári úsmev. To bolo prvé, čo nám udrelo do očí: rozžia-
rená tvár človeka, ktorý ti ide v ústrety a obdarúva ťa úsmevom. Niekoľko-
krát sme mali na jazyku pozdrav, ale slovo je tu zbytočné. V Taizé sa zdra-
ví úsmevom. Akási zvláštna nálada radosti, zvedavosti a očakávania sa nás
zmocňuje. Čo sa tu deje ? Ako nás prijmú ? Vykročili sme k táboru. Ideme
tam, kde sa rojí najviac ľudí. Cítíme sa stratení ako kvapky v mori. Ne-
jaké čierne vysoké dievča si všimlo naše nesmelé a nerozhodné gestá a spý-
tavé pohľady. Vzápätí nás oslovilo. S nikým z Taizé sme sa ešte osobne
nestretli, ale vedeli sme, na koho sa obrátiť, Isabelle. Pýtame sa teda
dievčiny, kde by sme mohli Isabelle nájsť. Smeje sa. "To som ja." Potom majú už udalosti rýchly spád. Jednoduché
ubytovania, chutná prostá strava a všade čistota. Zdanlivý chaos v našich
očiach sa postupne mení na vysoko organizovaný pohyb. Každý má svoju úlo-
hu, ktorú si rýchlo, presne, svedomito a s radosťou plní. Toto všetko
človek pochopí až keď sa poriadne rozhliadne a niekomu sa prihovorí.

V Taizé je všetko založené na dobrovoľnosti. Aj účasť na jednotlivých
službách. Necháva sa na každého jednotlivca, čo si vyberie. Niet tu miesto
pre ulievačov. Každý sa chce zapojiť. Je to také chytľavé s radosťou slúžiť,
vychádzať druhému v ústrety. Nikto sa neuzaviera do seba. Po niekoľkých
váhavých minútach zhadzujeme zo seba vnútornú neistotu a zdržanlivosť a
plne sa otvárame všetkému, čo v Taizé vidíme a počujeme - najmä rozhovorom
s ľuďmi, ktorí ťa bez akýchkoľvek zábran oslovujú pri spoločnom jedle,
náhodnom stretnutí na chodníku, pri umývaní riadu, alebo sediaceho na zemi.
To bol druhý náš veľký objav: tu nemá nikto problém osloviť toho druhého,
položiť otázku, alebo požiadať o pomoc. Prostredie, v ktorom tak silno pô-
sobí spoločenstvo lásky, že prichádzajúceho vtahuje do aktívnej spoluúčasti
na tomto spoločenstve. Si hrdý na to, že môžeš po druhom umyť šálku, si
hrdý na to, že môžeš zo zeme zdvihnúť pokrčený papier, si hrdý na to, že
môžeš uvoľniť svoje miesto, si hrdý na to, že môžeš slúžiť.

Drvivá väčšina návštevníkov nocuje vo veľkých stanoch. Iba starší
ľudia, alebo chorí sú ubytovaní v dome "El Abiodh". Do Taizé prichádza
pestrá paleta ľudí z rozličných končín sveta, rôzneho veku, vzdelania,
národnosti, ale predovšetkým mladí. Prichádzajú na niekoľko dní, najčastej-
šie na celý týždeň. Kto chce, môže zostať dlhšie a zúčastniť sa rôzneho dru-
hu programu: buď sa zapojiť do praktickej služby, alebo začleniť sa do
debatných skupín, prípadne ešte s inými učiť sa v tichosti a samote poro-
zprávať sa s Bohom.

Ústredným bodom však zostáva budova kostola. Trikrát denne sa tu
všetci zhromažďujú k spoločnej modlitbe a meditácii spolu s bratmi z ko-
munity. Večerná modlitba v piatok je vždy spojená s modlitbou pred krí-
žom. Týždeň čo týždeň si v Taizé pripomínajú skutočnosť Veľkej noci.

Je sobota. Schyluje sa k večeru a blíži sa čas večernej modlitby. Kostol Zmierenia sa začína zaplňať už dlho predtým. Pri vstupe si každý berie do rúk sviečku a papier s vytlačeným textom piesní. V kostole je šero. Iba cez úzke škáry farebnej vitráže prerážajú sponá lúče svetla. V presbytériu blikajú svetielka sviečok. Šťastlivci sedia na jednoduchých drevených stolčekoch, ostatní na zemi. Po celom kostole rozmiestnili stojany so slúchadlami, označené podľa jazykov: nemecky, anglicky, španielsky, taliansky, poľsky... Stávajú sa "národnými ostrovčekmi". Tri zadné steny kostola sú vysúvateľné. Ktosi rapká navíjakom a steny sa pomaly zdvíhajú. Priestor sa rozširuje o pár metrov pred vstupom, je zakrytý celtovinou. Dievčina s tabuľou "Stille" prekračuje klačiach a sediacich ľudí. Všetci ticho čakajú. Je tma. Iba slabo rozoznávame siluety susedov. Máme dojem, že sme na stretnutí mladých, ale ticho nás uvádza do pomykova. Ozýva sa organová hudba, ktorá zosilňuje spirituálnu atmosféru priestoru.

V presbytériu si klakol brat v bielom plášti s kapucou a v tichosti sa modlí. Na zemi v lodi kostola nie je už ani kúsok voľného miesta. Prichádzajú ďalší bratia z komunity. Každý má svoje miesto. Nenápadne príde, pokľakne si a modlí sa. Netrpezlivo čakáme, kedy sa objaví brat Roger. Prichádza úplne nenápadný, jeho miesto je vzadu. Otáča sa a jemným gestom ruky usádza okolo seba deti, ktoré sem prišli so svojimi rodičmi. Prejde chvíľa a vo svätyni klačí štyridsať mužov v bielych pláštoch. Napäto čakáme, čo sa bude diať.

Je 20.30 hod. Zbor začína spievať: "Veni Creator Spiritus". Zvuk silnie ako sa všetci pridávame, Znejú zvony. Spieva každý. Postupne spev tichne. Stíchol aj posledný zvon. Zvon spieva: Alleluja, alleluja !" Jednotliví bratia pedspevujú vo všetkých rečiach, my spevom odpovedáme. Zažalo sa svetlo. Všetci vstávame a spievame. Spev končí, svetlo slabne, sadáme si. Jeden z bratov vstáva a ide k ambo. Počúvame úryvok z listu sv. Pavla. V nemčine, vo francúzštine, angličtine. Potom zavládne mlčanie. V tichu rozjímame. Zdá sa, akoby bol kostol prázdny...

Asi dvetisíc ľudí vstáva a spieva : "Kyrie eleison". V šiestich jazykoch sa striedajú prosby, medzi nimi prosba za bratov z Československa. Dvaja bratia prichádzajú k ambonu a zažihajú sviece, ktoré drží každý v ruke. Ohníky sa šíria. Jeden druhému zapalujeme plamienky a v celom chráme žiaria o chvíľu stovky svetielok. A všetci spievame: "Laudate Dominum omnes gentes !" "Alleluja " ! Uvedomujeme si, akú moc má pieseň a spievaná modlitba. Je veľmi silná, úplne nás ovládla a vovádza do Božej prítomnosti.

Modlitby sa skončili, avšak brat Roger spolu s niekoľkými spolubratmi zostáva. Prejde o kúsok ďalej a spočinie v tichej meditácii pred bohostánkom. Ľudia z kostola neodchádzajú, vedľa že brat Roger bude teraz s nimi hovoriť, že sa s ním môžu stretnúť v osobnom rozhovore. Zostávame aj my. Brat Roger si sadol spolu so štvoricou mladých černochoch z Juhoafrickej republiky. Vyzyvá ich, aby porozprávali o svojej krajine. Potom tlmočí problémy a radosti všetkých, čo prišli do Taizé. : o Portugalcoch, skupine Poliakov, ktorí sú tu už druhý raz, o ľuďoch z Československa " ... máme k nim uznanie, otvárajú nám nové cesty, ďakujeme Čechom, Slovákom, Poliakom za to, čím sú ..." Dialóg sa mení v monológ a brat Roger končí slovami : "Slovo Božie nie sú presné inštrukcie ako v kuchárskej knihe, ale slovo Božie treba prežiť srdcom, do ktorého treba slovo zasadiť. Slovo musí preniknúť do hĺbky srdca, iba vtedy prináša ovocie. S pomocou Ducha sv. sa Slovo v našom srdci premieňa na obraz, na smer, ktorým sa máme uberať."

Potom brat Roger prechádza pomedzi ľudí. Tlačia sa okolo neho, každý by mu rád niečo zveril, prehovoril s ním. Vedľa nás na stoličke sedí slepá mladá žena. Brat Roger sa nad ňou skláňa a dlhšiu chvíľu s ňou zotrváva v rozhovore. Prichádzame na rad my. Tlmočíme mu pozdravy zo Slovenska. Stiska nám ruky a usmieva sa. Z tváre mu žiari dobrota a láskavosť. Hovorí nám o modlitbe. Aby sme sa veľa modlili. Francúzske a slovenské slová sa miešajú.

Potom nás vyzve, aby sme si pokľakli a uprostred zástupu ľudí sa modlíme spolu s bratom Rogerom k Matke Božej. Za Slovensko. Vstávame, ešte raz horúci stisk ruky a brata Rogera obklopili ďalší.

Niektorí z nás sa stretnú s bratom Rogerom ešte raz. Po spoločnej večernej modlitbe sa schádzajú bratia vo veľkej miestnosti k poďakovaniu. Uprostred je okrúhly nízky stôl, zakrytý obrusom a na ňom štyri poháre s horiacimi sviečkami a uprostred veľká váza s polnými kvetmi. Po obvode miestnosti drevené lavice. Mali sme šťastie ešte spolu s ďalšími dostať sa sem, medzi bratov. Keď sa zaplnili všetky miesta, klakli sme si všetci k spevnej modlitbe. Po modlitbe dostal každý misku s kakaom, ktorého vôňa naplnila celú miestnosť. Začala kolovať misa s keksami. Jedli sme pri zvukoch reprodukovanej organovej hudby. Všetci sme mlčali. Dojedli sme. Prišiel brat Roger. Tváre mužov sa rozžiarili. Klakli sme si k spoločnému poďakovaniu. A potom opäť prichádza brat Roger ku každému zvlášť. Úprimné objatie, stisk ruky a niekoľko slov krátkeho, ale plného rozhovoru. Okolo stola znejú slová všetkých jazykov sveta ...

Keď si večer líhame spať, znejú nám v ušiach spevy z Taizé. Uvedomujeme si, že nás prenikli natrvalo. Atmosféra v Taizé je nezabudnuteľná, pretože je poznačená skutočnosťou vzájomnej bratskej lásky, ktorá sa tu vo svojej plnosti realizuje a pretvára ľudí.

N e z a b í j e š ...

Výskrab, potrat, interrupcia. Ľudia jemnejšie alebo jasnejšie hovoria to isté: nechceme to dieťa, ktoré sme s Božím požehnaním počali, nechceme ho. A nedá sa nič napoly a nič zatiaľ. Stojíme pred otázkou, ktorá sa nedá obísť kompromisom. Ani pôrod napoly ani za dva roky keď budeme mať našetrené ... Prijatť alebo zabíť. Boh ponecháva človeku absolútnu výsadu. Môže po zvážení zabíť.

Do kalkulačky sú vhodené všetky vstupy: už máme dieťa, neplánovali sme, babka nevládze opatrovať, máme malý byt, malý plat ... a čo hovorí pre? Iste by to bolo milé stvorenie, hádam aj zdravé, nadané a podobne. Výsledok kalkulácie : zabíť.

Spor "Tisíc drobných starostí verzus absolútna cena života" zase raz vyhral advokát diabla. Ojedinelý prípad ?

Fakty

V roku 1983 bolo v Bratislave 4 672 interrupcií. Celkový počet živonarodených detí bol 6 622. Teda na sto narodených bolo 70,2 zabitých detí. Ak tento počet porovnáme s počtom zomrelých - za uvedený rok v Bratislave zomrelo 3 513 osôb - vidíme, že v tomto meste bolo viac zabitých detí než všetkých inak zomrelých osôb /Štatistická ročenka Bratislavy, 1983/

Postoj spoločosti

Stúpajúci trend interrupcií na Slovensku nie je tajomstvom. Zdá sa že tento jav nebudí žiadne znepokojenie. V tlači počítame o žiadnych protioopatreniach, aké sú zvyčajné pri iných spoločensky nežiadúcich javoch. Alebo tu nejde o nežiadúci jav ?

Marxistická ideológia má k vražde dialektický vzťah. Zabiť ? Podľa toho za akých okolností. Ak je to revolučný zápas, triedny, dejinný alebo spoločenský záujem, dostáva vražda po vhodnom premenovaní odobrenie. A interrupcia ? Je predsa spoločenský záujem, aby sa rodili len deti želané. Ušetrí to spoločnosti peniaze, problémy, jednoducho nebude tisíc drobných starostí. Naša vyspelá soc. spoločnosť chápavo neželané materstvo odborne ukončí, komisie nie sú prísne, zamestnávateľ musí dať voľno, spolupôčania s pochopením ... a naopak, ďalšie emancipovanie našich žien ... šťastná rodina ...

Teraz si asi myslíte, že to chceme zvaliť na štátnu moc. Nechceme. Štát by mohol rôznym spôsobom sťažiť alebo spoločensky zdehonestovať interrupciu. Iste by to malo svoj výsledok. Tento štát to nerobí. Na našej zodpovednosti tým ale nič neuberá. Napriek všetkým snahám ovládnuť a manipulovať so svedomím a vedomím ľudí, zostáva ľudstvo akoby proti svojej vôli, akoby zázrakom /áno zázrakom !/ vnútorne slobodné. A tak ani u nás nik ešte nepovedal, že si "to" dali zobrat, lebo bola vhodná doba alebo preto, lebo komisia bola benevolentná.

Postoj kresťana

Okolo seba vidíme dnes denne argumenty dokazujúce, že veľa z toho na všestranný rozvoj a blaho ľudstva zameraného pokrokového úsilia v skutočnosti poslúžilo jeho zotročeniu. Také je i toto moderné inštitucionalizované zabíjanie detí. Cirkevný zákon hovorí jasne : kto by takto zabil alebo k zabitiu nahováral, či ho uskutočňoval prestáva byť kresťanom a vylučuje sa z Cirkvi. Okrem toho, že sa tu Cirkev stavia za život a proti vražde, má tento nekompromisný hlas i svoj druhý aspekt. Cirkev sa ním stavia za cenu jednotlivého stvorenia. Cenu, ktorá je a bude čoraz viac relativizovaná. O zopár rokov bude ľudstvo za hranicou 6 miliárd. Jedným z následkov rastúceho počtu obyvateľov Zeme je spredmetnenie, zdevalvovanie jednotlivého života. Z hľadiska ekonomiky i politiky je jednotlivý život štatisticky zanedbateľná položka. Čoraz menej dojímajú hladomory v treťom svete, explózie v obchodných domoch, teroristické akcie v metre atď. Masmédia krmia svojich divákov výdatnými porciami násillia. Okrem toho sme všetci istovaní, že nukleárnej smrti sotva unikneme. Všetky tieto hrozby /nezabúdajte, ak nie nukleárna, potom ekologická smrť, alebo civilizačné choroby a chemická hrozba atď. atď./ človeka desia, je zmätený, chce sa mu nad sebou i svetom mávnuť rukou. Smrť iných ľudí, detí, ba i svoja vlastná, mu pripadá čoraz všednejšia, ľahostajnejšia. Prestáva sa mu zdať nepravné, keď o živote človeka rozhodujú komisie, uznáva, že v živote platí zákon silnejšieho, neprekvapí ho vyďieranie v medzištátnych vzťahoch ani na pracovisku, ani v rodine. Zdá sa mu zákonité, že svet, ktorý bol vraj kedysi iný, sa stáva znovu džungľou, Aká je už cena šimpanza v divokej džungli ?

Cirkev svojím postojom je a bude baštou ľudskosti a skalou našej nádeje. Postoj kresťana v tejto dobe by mal byť postojom bytosti, ktorá vie o svojom pôvode, vie, že je dieťa Božie. Evanjeliová zvesť i prikázania dostávajú v modernom svete nečakane naliehavý zmysel. Osud prikázania

"Nezabiješ ..." je toho ilustráciou. Vražda sa v našej spoločnosti stala legalizovanou súčasťou každodenného života. My však musíme byť svedkami. V tomto prípade dosvedčiť podľa pravdy v ktorú veríme, že zabitie zostane zabitím.

DOKUMENTY II. Vatikánskeho koncilu

Pred dvadsiatimi rokmi, 8. XII. 1965, skončil Druhý vatikánsky koncil. Tento v poradí 21. všeobecný snem bol nielen najväčším čo do počtu účastníkov, ale určite i jedným z najvýznamnejších. Trval vyše 4 roky, zúčastnilo sa na ňom okolo 2 500 biskupov, no okrem nich i 450 odborníkov - kňazov, 42 laikov a 104 nekatolíckych pozorovateľov. Koncil výrazne prispel k obnove života Cirkvi. Vydal dovedna 16 úradných dokumentov: 4 konštitúcie, 9 dekrétov, 3 deklarácie. Slovenský čitateľ sa môže s nimi zoznámiť v dvoch súborných vydaniach.

1. Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu I. II. Preložil P.S. Polčín SJ, vydal SÚ SCM, Rím 1968, 1970.

2. Dokumenty druhého vatikánskeho koncilu I, II. Vydal SSV, Trnava, 1969, 1972.

Odhliadnúc od úvodných komentárov, text trnavského vydania sa zhoduje s Polčínovým rímskym prekladom. Zhoda je doslovná, až na zopár bezvýznamných formálnych zmien, a tiež niekoľko obsahových "vylepšení", s ktorými chceme - i keď oneskorene - oboznámiť verejnosť.

Pastorálna konštitúcia GAUDIUM ET SPES o Cirkvi v dnešnom svete. § 20. Vo vydaní SSV chýba posledná veta paragrafu, ktorá znie : "Preto prívrženci tohto učenia, keď sa dostanú k vláde, prudko útočia proti náboženstvu a rozširujú ateizmus, a to aj tými donucovacími prostriedkami, ktorými disponuje verejná moc, zvlášť čo sa týka výchovy mládeže".

§ 75. Druhá veta od konca za slovom "neznášanlivosti" má pokračovať slovami "jedného človeka alebo jednej politickej strany."

Dekrét APOSTOLICAM ACTUOSITATEM o laickom apoštoláte.

§ 17. Úplný názov paragrafu je "Apoštolát jednotlivcov vo zvláštnych okolnostiach". Koniec prvej vety má byť nie "kde je nedostatok služobníkov Cirkvi", ale kde je vážne obmedzená sloboda Cirkvi." V ďalšej vete laici vystavujú nebezpečenstvu nie "všetko osobné voľno a obetujúc svoj čas" /vydanie SSV/, ale "aj svoju osobnú slobodu, ba zavše i život" /SÚ SCM/. A v ďalšej vete miesto "uprostred strádania" /SSV/ má byť "uprostred prenasledovania" /SÚSCM/.

Deklarácia DIGNITATIS HUMANAE o náboženskej slobode.

§ 3. Vo vydaní SSV chýba predposledný odsek. Medzi odsek, končiaci slovami "spoločne s ostatnými" a odsek, začínajúci slovami "Okrem toho ..." patrí odsek :

"Robí sa teda bezprávie ľudskej osobnosti a samému poriadku, ktorý Boh ustanovil pre človeka, keď sa nedovoľuje slobodné uplatňovanie náboženstva v spoločnosti, pokiaľ sa zachováva spravodlivý verejný poriadok".

Posledná veta v § 3 po slovách "život občanov" má pokračovať "ale prekračuje svoju kompetenciu, ak si nárokuje upravovať alebo hatiť náboženské úkony".

§ 4. Tretí odsek paragrafu, pojednávajúci o výbere duchovných, nehovorí o práve, "aby sa v súlade s ustanoveniami nášho koncilu mohli riadiť opatreniami v prepotrebnom výbere", ale o práve, "aby sa im neprekážalo zákonmi alebo administratívnymi opatreniami vo výbere" /duchovných/.

§ 6. Vo vydaní SSV na konci § 6 chýba celý nasledujúci odsek : "Z toho vyplýva, že verejná moc nesmie nútiť občanov, zastrašovaním alebo inými prostriedkami, aby vyznávali alebo zavrhlí ktorékolvek náboženstvo, ani nikomu brániť stať sa členom nejakého náboženského spoločenstva, alebo z neho vystúpiť. Tobôž koná proti vôli Božej a proti posvätným osobným i ľudským právam, kto akýmkoľvek spôsobom používa násilie na zničenie alebo potlačenie náboženstva či už v celom ľudskom pokolení a či v niektorej oblasti, poprípade v určitej skupine ľudí."

§ 15. Vo vydaní SSV chýba druhý odsek. Po slovách "medzinárodné dokumenty," má nasledovať odsek :

"Lenže nechýbajú režimy, ktoré síce vo svojich ústavách uznávajú slobodu náboženského kultu, ale verejné vrchnosti samy sa pokúšajú odvieť občanov od vierovyznania a náboženským spoločnostiam spôsobujú veľké ťažkosti, ba vystavujú ich život nebezpečenstvu."

Nie je vylúčené, že tento zoznam je neúplný. Hoci uvedené "vylepšenia" nie sú zanedbateľné, zmysel dokumentov podstatnejšie nemenia. I trnavské vydanie je pre nás cennou knihou. Na druhej strane, tieto cenzúrne zásahy /podľa všetkého robené až v nasádzanom texte/ hovoria celkom jasne o situácii u nás.

SLOVENSKÍ KATOLÍCKI BISKUPI

Karol K m e ť k o

Narodil sa 12. decembra 1875 v Dolných Drškovciach pri Bánovciach nad Bebravou. Pochádzal z početnej rodiny. Jedna z jeho sestier bola predstavená rehoľných sestier sv. Vincenta v Žiline. Študoval na gymnáziu v Nitre. Teológiu vyštudoval v Budapešti. Za kňaza bol vysvätený 2. júla 1899. Kaplanoval v Bošaci, Hornej Súči, Veľkej Divine, Riečnici a Kysuckom Novom Meste.

V r. 1906 obhájil doktorskú dizertačnú prácu "Unio hypostatica", v ktorej rozpracoval biblické poňatie jednoty osobnosti Bohočloveka. V práci rekonštruje náhľady prvých storočí na túto problematiku a konfrontuje učenie kristologicky orientovaných koncilov najmä z nestorianizmom a modernizmom. Doktorskou prácou preukázal teologickú a filozofickú erudíciu. Od roku 1910 bol farárom v Tepličke nad Váhom, kde pôsobil až do vysvätenia za biskupa 13. februára 1921 v Nitre, kedy sa stáva nitrianskym biskupom. Ako biskup sa zasadzoval za oživenie unionistického hnutia. Šíril misijný apoštolát. Bol známy svojou dobročinnosťou a veľkou iniciatívou v budovaní cirkevných inštitúcií, škôl a rehoľných domov.

Bol signatárom Martinskej deklarácie v 1918. Pôsobil ako člen revolučného národného zhromaždenia v 1918 až 1920. Bol poslancom za Slovenskú ľudovú stranu v Národnom zhromaždení 1920 až 1922.

Jeho biskupské pôsobenie je svetlou érou nitrianskeho biskupstva. V máji 1944 ho pápež Pius XII. menoval za titulárneho arcibiskupa.

V nových pomeroch po II. svetovej vojne zstával aktívne katolícke stanovisko. Z historického hľadiska je dôležité jeho svedectvo v procese s prezidentom Jozefom Tisom, v ktorom zaujal objektívny národno-náboženský postoj. Umrel v Nitre 22. decembra 1948.

Marian Blaha

Narodil sa 11. júla 1869 v Liptovskom Hrádku. Po teologických štúdiách bol za kňaza vysvätený 29. júna 1892. Kaplánoval v Ždiari a Ružbachoch. Na pozvanie poľského grófa Andreja Zamoyského odišiel do Poľska a stal sa súkromným vychovávateľom jeho detí.

Na Slovensko sa vrátil v roku 1913. Stal sa hlavným tajomníkom Spolku sv. Vojtecha. Keď sa vrátil do duchovnej správy, bol kaplanom v Spišskej Kapitule, potom katechétom v Kežmarku a administrátorom fary v Gombáši, teraz Hubová.

Po smrti generálneho vikára Štefana Mišíka sa stal kapitulným vikárom spišského biskupstva. Dňa 13. novembra 1920 ho pápež Benedikt XV. menoval za banskobystrického biskupa. Vysvätený bol 13. februára v Nitre. V Banskej Bystrici začal pôsobiť 1. marca 1921.

Popri horlivej náboženskej činnosti pôsobil biskup Blaha aj v spoločensko-verejnej sfére. Bol predsedom Matice slovenskej, predsedom Literárno-vedeckého Odboru SSV a predsedom odboru Slovenského ústavu pre výskum Slovenska. Bol známy ako znalec slovensko-poľských vzťahov.

Svätý Otec mu udelil čestné vyznamenanie, keď ho menoval veliteľom rytierov Božieho Hrobu.

Msgr. Marian Blaha, biskup banskobystrický bol hodným nositeľom Moyze-sovskej cyrilometodejskej myšlienky viery v Boha a lásky k národu. Umrel v roku 1943.

Andrej Škrábik

Narodil sa v Rajci pri Žiline 13. mája 1882. Študoval v Budapešti. Za kňaza bol vysvätený 17. septembra 1904. Ako kaplán pôsobil v Nitre, kde v roku 1905 bol menovaný za aktuára biskupskej kancelárie. V roku 1906 sa stal biskupským ceremoniárom, pričom zastával aj úrad notára konzistornej rady, neskôršie sa stal asesorom. V roku 1911 dosiahol doktorát teológie. V r. 1918 sa stal profesorom bohoslovnia v Nitre a v r. 1921 sa stáva biskupským kancelárom. V rokoch 1921 až 1929 bol farárom v Iregu. V 1929 sa stal nitrianskym kanonikom.

Od r. 1935 do 1941 bol generálnym vikárom nitrianskeho biskupstva. V roku 1938 bol menovaný za pápežského protonotára. V r. 1939 sa stáva titulárnym biskupom scýrskym a 14. júna 1941 bol menovaný za koadjútora s následníckym právom v banskobystrickej diecéze.

Po smrti biskupa Mariana Blahu sa stal 23. augusta 1943 banskobystrickým biskupom.

Bol literárne činný väčšinou pod pseudonymom Rajecký. Popri mnohých štúdiách a článkoch napísal napríklad "Ján Hus vo svetle pravdy", "Červené Slovensko", "Rímska otázka", "Misiijným svetom", atď. Biskup Škrábik bol predsedom Diela šírenia viery na Slovensku a horlivým pracovníkom na misijnom diale.

V období povstania v r. 1944 sa dostal do ťažkých jednaní s povstalcami. Po skončení vojny bol internovaný vo svojej rezidencii. Avšak už 22. augusta 1945 sa zúčastnil prvej povojnovej porady slovenských biskupov.

Z poverenia biskupskej konferencie konanej dňa 27. marca 1947 rokoval hneď na druhý deň s predsedom SNR vo veci udelenia milosti v prípade na smrť odsúdeného prezidenta Slovenskej republiky Jozefa Tisu.

V období 1948 až 1950 zastával aktívne katolícko-náboženské stanovisko pri ťažkých jednaniach so štátnou mocou. Zomrel v Banskej Bystrici 8. januára 1950.

Š A Š T Í N 1985

/Zážitky z národnej púte a jej odkaz/

Už vstup do šaštínskej národnej baziliky Sedembolestnej Panny Márie, patronky Slovenska, v nedeľu 15. septembra 1985 bol silným zážitkom pre vnímavého veriaceho človeka. Toto milostivé pútnické miesto bolo prežiarené obetami a modlitbami asi dvojtisícového davu pútnikov, ktorí tu prebдели noc zo soboty na nedeľu. Spomedzi týchto pútnikov asi deväťdesiat percent tvorili mladí ľudia.

Duchovný program v šaštínskej bazilike sa začal po sobotnej večernej svätej omši. Čo všetko bolo v tomto programe? Pásmo hovoreného, recitovaného i spievaného slova o sv. Cyrilovi a Metodovi, ktoré predniesla moravská mládež - križová cesta s osobnými meditáciami a so spevom piesne "Stála Matka bolestivá" - meditačne rozvitý ruženec, medzi desiatkami ktorého sa spievali jednotlivé slohy piesne "Madona" - úspešný striedavý spev moderných piesní a piesní z Jednotného katolíckeho spevníka - list protestantskeho ekumenického opáta z Taizé Rogera Schutza, ktorý bol pozvaný na púť, ale pre ochorenie nemohol prísť - spevy z Taizé /"Adoramus te, Domine"/, popretkávané modlitebnými vsuvkami čakovania, prosby a chvály - príchod mládeže pod mariánskou a vatikánskou zástavou s rozvinutím transparentov a za sprievodu gitár, čo vyvolalo mohutné potlesky a skandovanie "Nech žije svätý otec !" - hlboké osobné modlitby za vernosť kňazov Rímu, za Bohu zasvätené osoby, za prekonanie chýb a nedokonalostí slovenského národa - slovenské pásmo o sv. Cyrilovi a Metodovi so záverečnými prosbami za duchovné potreby Cirkvi na Slovensku a za obrátenie ľudí - pásmo o vernosti svätému otcovi, vyjadrujúce jednotu s ním a túžbu po jeho návšteve. To sú zhruba hlavné body bohatého programu, ktorý ukončili reholné sestry rannými chválami ešte pred prvou nedeľnou svätou omšou o šiestej hodine.

Bazilika, do ktorej vojde 7.000 ľudí počas druhej svätej omši o 8.15 hod. bola preplnená, a tak ľudia zaplnili priestranstvo navôkol. Kým pred niekoľkými rokmi na púťach prevažovali starší ľudia, teraz prvenstvo patrilo mladým. Mládež sa vôbec stala charakteristickou, ba prevládajúcou zložkou našich púti. Navyiac, mládež vstúpila do aktivity a bez organizovania zvonku osobitnými sešobami vyjadrila svoj vzťah k Bohu.

Mládež na šaštínskej púti teda bola iniciátorkou duchovného programu, ktorý trval celú noc. Osobitným spôsobom odpovedala aj na nepovolenie pastoračnej návštevy Svätého Otca, ktorý z príležitosti 1100. výročia smrti nášho prvého arcibiskupa sv. Metoda bol pozvaný do Československa a v Šaštíne mal obnoviť zasvätenie Slovenska Sedembolestnej Panne Márii. Skupina mladých ľudí dômyselným spôsobom znázornila duchovnú prítomnosť Svätého Otca na púti v Šaštíne. Zaujala priestor pri oltári s križom, po stranách ktorého držala portrét pápeža Jána Pavla II. a veľké písmeno M /iniciálka Máriinho mena/. Nižšie boli o niečo menšie písmená z polystyrénu "TOPUS TUUS". Písmená vyjadrovali heslo Jána Pavla II. "Mária, CELÝ TVOJ". Na držaní pápežovho portrétu i hesla sa od soboty do večera až do nedeľného popoludnia aktívne podieľali mnohí mladší i starší pútnici.

Pred začatím biskupskej svätej omše o 10.30 hod. mládež vztýčila mariánsku i vatikánsku zástavu a rozvinula heslá v lodi baziliky. Na pravej strane to bolo heslo "Cez Máriu k Ježišovi", ktoré prejavovalo katolícku vieru, že Mária je sprotredkovateľkou cesty k Ježišovi. Na ľavej strane sa objavili slová "Mária nesklame", ktoré odrážali dôveru a nádej v Máriu. A uprostred baziliky sa vynorilo heslo "CELÝ TVOJ, MÁRIA", ktoré bolo výrazom oddanosti a lásky k Márii.

Viera, nádej a láska mladých nato defilovala šaštínskou bazilikou, keď zahrnula pieseň "Mlaď Bohu verná" a po nej zaburácalo mohutné skandovanie "Nech žije Svätý Otec!", sprevádzané potleskom. Čo všetko sa podniklo proti viere a proti Ježišovi v tejto krajine? A potupený, ubitý a ukrižovaný Ježiš znovu vstal z mŕtvych. Toto Ježišovo morálne zmŕtvychvstanie v ľudských dušiach sa dítalo pri nasledujúcej piesni "Ježiš žije". A znakom toho, že Ježiš bude žiť v tomto národe bol slub mladých vyjadrený piesňou "Na svoju česť ti slubujem". Pri speve tejto piesne sa mladí ľudia ponad sebou pochytili za ruky, čo bolo výrazom ich jednoty v tomto rozdelenom svete, jednoty, ktorá pramení v Bohu. V šaštínskej bazilike sa objavilo ešte jedno výrazné znamenie, ktoré symbolizovala skupinka mladých františkánov v reholných rúchach. Títo po nedávnom prenasledovaní a väznení vydali tu verejné svedectvo o nasledovaní Ježiša chudobného, čistého a poslušného.

Pri vstupe sprievodu s trnavským biskupom Júliusom Gábrišom, ktorý napriek pokročilej chorobe vyhlásil, že do Šaštína príde, i keby ho mali doniesť, organ začal hrať príležitostnú pieseň na privítanie biskupa "Veľký knaz k nám dnes prichádza". Z tejto piesne sa odpieval iba prvý verš, jej ďalšie slová úplne zanikli v búrke potlesku, aký šaštínska bazilika za svojej vyše dväťstoročnej existencie ešte nezažila, a v prevolávaní: "Nech žije otec biskup!" a "Nech žije Svätý Otec!" Ticho nastalo až počas poklony otca biskupa pred svätostánkom. Privítanie otca biskupa bolo prerývané potleskom a podobným skandovaním. V týchto prejavoch možno vidieť odozvy na velehradské oslavy 1100. výročia smrti sv. Metoda.

Vyše dvadsiatisícový zástup začal oduševnenými spevmi a vrúcnyimi modlitbami oslavovať Boha a Sedembolestnú Pannu Máriu, patrónku slovenského národa. Veriaci tu zotrvali na modlitbách spolu s Ježišovou matkou Máriou, ako je to vyjadrené v prvom čítaní /Sk 1, 12-14/ na tento sviatok. Slová medzispevu, ktorý tvoril Máriin chválospev "Veľobí moja duša Pána" v jemnom gregoriánskom prednese, prítomní si osvojovali refrénom vzťahujúcim sa na Máriu "Ty si sláva nášho národa, ty si radosť nášho ľudu. Druhé čítanie bolo výzvou k účasti na Kristových utrpeniach, v čom je nám Mária vzorom i posilou ako naša Matka, čo vyjadrovalo evanjelium /Jn 19, 25-27/.

Otec biskup Gábriš sa svojou kázňou obrátil na mariánskych ctiteľov a mládež, ktorí svojím putovaním do Šaštína nadväzujú štyristoročnú tradíciu. Poukázal na to, že mariánsky kult s kresťanstvom do našej vlasti priniesol sv. Metod z Byzantskej ríše, kde úcta k Panne Márii po násilných protimariánskych zákrokoch patriarchu Nestória i cisára Leva III. nadobudla duchovnej sily a rozšírila sa aj v súkromných domoch po rodinách. Metod, ktorý pochádzal z takejto rodiny, ako náš prvý arcibiskup stal sa propagátorom mariánskej úcty na Veľkej Morave.

Otec biskup záverom povedal, že prišiel preto, aby zasvätil pútnikov Panne Márii. Svoj príhovor zakončil týmito slovami: "Tu pred touto sochou Bolestnej Panny Márie, na ktorej spočinulo za dlhé stáročia množstvo zbožných zrakov, aj my obraciame nielen svoj zrak, ale obraciame aj svoju dušu, celú svoju bytosť, cez túto sochu Panny Márie priamo do neba k našej nebeskej patrónke, k našej Bolestnej Panne Márii, ktorá sa stará o všetkých tých, čo k nej patria. A my chceme k nej patriť... Keď sa my k nej prihovorme a povieme jej, že chceme byť jej mariánske deti, že chceme si ju uctievať ako svoju Matku, ona nás prijme do svojho náručia a je ochotná viesť nás cez tento ťažký život, ochraňovať nás, pomáhať nám. Dnes my zhromaždení v tejto bazilike počnúc od detí až po starcov, po chorých, my všetci sa ti dnes zasväcujeme, drahá naša Bolestná Matka. Nadväzujeme na všetky tie zasvätenia, ktoré už pred nami urobili naši

predkovia. My k tomu ešte dodáme, že chceme byť verné tvoje deti, chceme byť a zostať tvoje verné mariánske deti, aby si sa ty stala našou trvalou Matkou, našou ochrankyňou. - Preto, drahí bratia a sestry, ja dneska pri ukončení tohoto príhovoru chcel by som nadviazať kontakt s Pannou Máriou na základe modlitby. Chcel by som povedať jej aj menom vašim, že sme ochotní modliť sa z hĺbky svojej duše, dennodenne modliť sa najmä tú najstaršiu mariánsku modlitbu, ktorú už svätý Metod naučil modliť sa našich predkov a ktorá takto znie : Svätá Mária, Matka Božia, pros za nás kriesnych teraz, ale pros za nás najmä v hodinu našej smrti. Amen". - Prítomní veriaci na túto výzvu odpovedali súhlasným potleskom.

Odpoveďou na zasvätenie sa Panne Márii bolo sviatočné požehnanie ako žičenie Božej priazne a ochrany, prameniace z ukrižovaného a osláveného Ježiša, prítomného v eucharistii. Účastníci púte mali by dobrodenia vyplývajúce z tohoto požehnania v podobe lásky, pokoja a radosti roznieť zo šaštínskej národnej baziliky ľuďom dobrej vôle po celom Slovensku.

Na ukončenie sa spievala slovenská pápežská hymna "V sedmobrežnom kruhu Ríma". Po nej sa bazilikou rozľahol viac ako desať minút trvajúci potlesk s prevolávaním "Nech žije Svätý Otec !" - "Chceme Svätého Otca !" - "Nech žije Cirkv !" - "Chceme pápeža !" - "Nech žije jednota !" - "Deďičstvo otcov zachovaj nám, Pane !" - "My chceme biskupov !"

Národná púť do šaštínskej baziliky v jubilejnom roku smrti sv. Metoda bola silným zážitkom pre účastníkov. Tento zážitok je povzbudením pre nás, aby sme nielen v radostných a slávnostných chvíľach, ale aj v utrpení stáli s Máriou pri Ježišovi. V rámci jednoty cirkevného spoločenstva sme zahrnutí do Kristovej i Máriinej obety i do prosby záverečnej piesne, ktorá odznela v Šaštíne "Ó, Mária boľestivá, naša ochrana, slovenský náš národ volá : Pros za nás Boha !"

Šaštínska púť je výzvou k takej silnej osobnej modlitbe, ktorá napomôže prebojovať sa ČEZ MÁRIU K JEŽIŠOVI, z ťažkostí a všedností, ktoré ubíjajú. Veď MÁRIA NESKLAME. Dôvera v Máriinu pomoc privedie nás k vyjadreniu oddanosti a lásky : "CELÝ TVOJ, MÁRIA. " Teda odkaz Šaštína je: V duchu viery, nádeje a lásky aj v ťažkostiach i vo všedných chvíľach vydržať pri Márii a Ježišovi, zostať verným Cirkvi ako Ježišovmu dielu v tomto svete a Svätému otcovi, ktorý je Ježišovým zástupcom v nej. A keby nám hrozili nebezpečenstvá, bude treba silne prosiť o silu pri znášaní týchto všedných každodenných krížov, ako o to prosíme v modlitbe dňa zo sviatku Sedemboľestnej Panny Márie :

Všemohúci Bože,
Ty si dal preboľestnej Matke Márii silu,
aby stála pri tvojom ukrižovanom Synovi
a spolu s ním trpela ;
prosíme ťa, daj, aby sme aj my
ochotne niesli svoj každodenný kríž
v spojení s Kristom, -
a tak dosiahli účasť na jeho zmŕtvychvstání.
Lebo on je Boh a s tebou žije a kráľuje
v jednote s Duchom Svätým po všetky veky vekov.

A D V E N T

Tohoročný advent vidím tak intenzívne a naplnený tušením, ako ešte nikdy. Keď chodím po cele sem a tam, tri kroky sem a tri kroky tam, ruky v železkach, pred sebou neistý osud, potom chápem celkom ináč ako inokedy staré prislúbenia o prichádzajúcom Pánovi, ktorý vykúpi a vyslobodí. A stále mi pritom chodí na myseľ anjel, ktorého mi pred dvomi rokmi k adventu daroval jeden dobrý človek. Bol na ňom nápis "Radujte sa, Pán je blízko". Anjela rozbila bomba. Dobrého človeka tiež usmrtila bomba a často cítim, ako mi preukazuje anjelské služby. Hrôzu tejto doby by nebolo možné vydržať, keby nás toto iné vedomie stále znovu nepovzbudzovalo a nenaprialo, vedomie o prislúbeniach, ktoré sú vyslovované a platia uprostred hrôzy. Vedomie o tichých anjeloch zvestovania, ktorí svoje posolstvá požehnaní vyslovujú do trápenia a rozsievajú sadbu požehnaní, ktoré raz vzíde uprostred noci. Ešte to nie sú hlasní anjeli jasoty, verejnosti a naplnenia, títo anjeli adventu, ticho a nepozorovane prinášajú Božie otázky a hlásajú nám divy Boha, u ktorého nie je nič nemožné.

Advent je napriek všetkej vážnosti doba bezpečia, pretože k nemu vyšlo posolstvo. Ach, až raz ľudia už nebudú nič vedieť o posolstve a prislúbeniach, ak budú prežívať už len štyri steny a okná žalárov svojich šedivých dní a nebudú počuť tiché kroky zvestujúcich anjelov a ich šeptajúce slovo už nevzruší ich dušu a zároveň ju nepozdvihne, potom je po nás veľa. Potom budeme žiť stratený čas a budeme mŕtvy dlho predtým, ako nám tí druhí niečo spôsobia.

Veriť v zlaté semeno Božie, ktoré rozsiali anjeli a stále ešte ponúkajú otvoreným srdciam. A ďalej : Sám ísť ako hlásajúci posol týmito šedivými dňami. Tolko odvahy potrebuje posilu, tolko zúfalstva útechu, tolko krutosti jemnú ruku a objasňujúci výklad, tolko osamelosti volá po oslobodzujúcom slove, tolko straty a bolesti hľadá vnútorný zmysel. Boží poslovia vedia o požehnaní ktoré Pán Boh zasial do týchto dejinných chvíľ. S vierou vyčkávať na plodnosť mlčiacej zeme a plnosť budúcej úrody, to znamená chápať svet, i tento svet v advente. S vierou vyčkávať: Ale už nie preto, že dôverujeme zemi alebo svojej hviezde alebo temperamentu alebo dobrej mysli, ale len preto, že sme začuli Božie posolstvo a vieme o zvestujúcich anjeloch a sami sme už niektorého stretli.

Pokľaknime teda a prosme o trojaké adventné požehnanie a trojaké posvätenie adventu.

Prosme o otvorenosť a ochotu počuť poslov Pána a obrátením srdca premáhať pustotu života. Nebojme sa vážnych slov volajúcich a nezatajujeme ich aby tí, ktorí sú dnes našimi katmi, neboli zajtra našimi žalobcami pre zamlčenu pravdu.

A znovu pokľaknime a prosme o jasný znak, ktorý je schopný vidieť zvestujúcich Božích poslov, prosme o bdelé srdca, ktoré dokážu počuť slová prislúbenia. Svet je viac ako jeho bremeno a život je viac ako súhrn šedivých dní. Všade už prenikajú zlaté vlákna opravdivej skutočnosti. Nech to už vieme a nech sme sami potešujúcim poslom. Skrze neho rastie nádej, on sám je človek nádeje a prislúbenia,

A ešte raz chceme pokľaknúť a prosiť o vieru v materské posvätenie života v postave požehnanej Ženy Nazaretskej. Život bol vyrvaný krutým a nemilosrdným mocnostiam, i dnes a navždy. Buďme trpezliví a čakajme, adventne čakajme na hodinu v ktorú sa Pánovi

